

Transformació, temps i memòria: la poesia llatina a l'aula

**Una proposta de lectura guiada d'Ovidi i Horaci per a 2n de
batxillerat**

Amanda Vilar Portillo

**Treball Final de Màster en Formació del Professorat de Secundària Obligatoria i
Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes**

Universitat de Barcelona

Especialitat en: Cultura Clàssica – Llatí i Grec

Tutoria: Mariona Vernet

Curs: 2025-2026

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

RESUM

La poesia llatina d'època d'August constitueix una de les manifestacions més rellevants de la literatura clàssica per la manera com aborda qüestions vinculades a la condició humana, especialment a través de la reflexió sobre el temps, el canvi, la transformació, la memòria i la pervivència. Aquest treball té l'objectiu d'apropar aquests textos a l'alumnat de 2n de batxillerat mitjançant una proposta didàctica centrada en la lectura guiada de fragments de les *Metamorfosis* d'Ovidi i de les *Odes* d'Horaci. La proposta reivindica la lectura literària com a eix vertebrador de l'aprenentatge i planteja activitats orientades a desenvolupar la competència literària de l'alumnat a través de la interpretació de textos, l'anàlisi de tòpics literaris, la comparació entre obres i la identificació de temes compartits. La lectura en traducció, el contacte puntual amb el text original i l'anàlisi de la recepció artística dels mites clàssics es plantegen com a eines complementàries per aprofundir en la comprensió dels textos i del seu context cultural. En conjunt, el treball posa de manifest la vigència de la literatura llatina com a eina per ampliar els horitzons culturals de l'alumnat.

Paraules clau

Poesia llatina, competència lectora literària, Ovidi, Horaci, Llengua i Cultura Llatines, batxillerat

ABSTRACT

Latin poetry of the Augustan age constitutes one of the most significant manifestations of Classical literature because of the way it addresses issues related to the human condition, particularly through its reflection on time, change, transformation, memory, and permanence. This dissertation aims to bring these texts closer to upper secondary students through a didactic proposal centred on the guided reading of selected passages from Ovid's *Metamorphoses* and Horace's *Odes*. The proposal advocates literary reading as the central axis of learning and includes activities designed to develop students' literary competence through text interpretation, the analysis of literary topoi, the comparison of works, and the identification of shared themes. Reading in translation, occasional contact with the original Latin text, and the analysis of the artistic reception of Classical myths are presented as complementary tools for deepening students' understanding of the texts and their cultural context. Overall, the dissertation highlights the continuing relevance of Latin literature as a means of broadening students' cultural horizons.

Keywords

Latin poetry; literary reading competence; Ovid; Horace; Latin Language and Culture; upper secondary education

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
1.1. Motivació	5
1.2. Objectius del treball	6
2. JUSTIFICACIÓ TEÒRICA	7
2.1. Marc curricular	7
2. 1. 1. L'enfocament competencial en l'ensenyament del llatí i la cultura clàssica.....	7
2. 1. 2. La literatura i la lectura en l'actual currículum de l'assignatura de Llengua i Cultura Llatines a Batxillerat	9
2.2 El paper de les clàssiques en l'educació secundària: debat i funcions	10
2.3. La literatura llatina a l'aula: dificultats, enfocaments i possibilitats didàctiques	13
3. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ A L'AULA	16
3. 1. Contextualització	16
3. 1. 1. Descripció del centre.....	16
3. 2. Justificació de la proposta dins la planificació del curs.....	20
3. 3. Descripció	22
3. 3. 1. Estructura, metodologia i tipologia de les activitats	22
3. 3. 2. Competències que s'hi treballaran.....	23
3. 3. 3. Objectius i criteris d'avaluació.....	27
3. 3. 4. Sabers.....	29
3. 3. 5. Seqüenciació de les activitats.....	31
3. 3. 6. Instruments d'avaluació.....	39
4. AVALUACIÓ DE LA PROPOSTA	41
4.1 Avaluació de la qualitat de la proposta didàctica.....	41
4.2 Valoració de la implementació parcial de la proposta	41
5. PROPOSTES DE CONTINUÏTAT I MILLORA	43
6. CONCLUSIONS	44
7. BIBLIOGRAFIA.....	46
ANNEXOS.....	48
ANNEX 1: Dossier de treball	48
Activitat 1: Mapa conceptual del context cultural i històric de l'època d'August – En vermell, els conceptes que han d'omplir els alumnes.	48
Activitat 2: Vida i obra d'Ovidi.....	49
Activitat 3: Fitxa de traducció de dos <i>Metamorfosis</i> d'Ovidi	51
Activitat 4: Vida i obra d'Horaci	53

Activitat 5: Tòpics literaris d'Horaci (selecció de poemes i tòpics literaris per l'alumnat)	55
Activitat 7: Comparació Ovidi - Horaci	59
Activitat 8: Comentari guiat de fragments d'Ovidi	61
ANNEX 2: Taula-resum dels mites de les <i>Metamorfosis</i> treballats	64
ANNEX 3: Activitat avaluable Les <i>Metamorfosis</i> i l'Art	66
ANNEX 4: Avaluació del dossier de treball	72
ANNEX 5: Rúbrica de coavaluació (activitat 3).....	74
ANNEX 6: Rúbrica de correcció per les dues traduccions (activitat 3).....	75
ANNEX 7: Rúbrica de participació i comprensió lectora	77

ÍNDIX DE TAULES

Taula 1: Taula-resum de les competències específiques de les matèries	24
Taula 2: Taula-resum dels objectius d'aprenentatge i criteris d'avaluació.....	27
Taula 3: Taula-resum dels sabers tractats, segons els blocs temàtics als quals pertanyen	29
Taula 4: relacions entre els mites de les <i>Metamorfosis</i> treballats	37

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Motivació

Aquest treball sorgeix d'una reflexió i una inquietud nascuda i gestada al llarg de la meua formació i que s'ha acabat de formar durant les estades de pràctiques a l'Institut Salvador Espriu de Barcelona. El centre, situat en un entorn de gran transformació urbana com és el barri del Clot i la plaça de les Glòries, acull un alumnat que reflecteix la complexitat de la societat actual: joves d'orígens diversos, amb nivells socioeconòmics i motivacions molt heterogènies, on sovint la realitat immediata i la demanda d'utilitat pràctica prevalen. En aquest context, vaig tenir l'oportunitat de treballar amb un grup de disset alumnes de segon de Batxillerat, una etapa marcada inevitablement per la pressió de les proves d'accés a la universitat i la urgència de l'aprenentatge instrumental.

Durant el dia a dia a l'aula, vaig constatar que la literatura, malgrat ser un eix vertebrador del currículum, sovint queda relegada a un segon pla davant la pressió de l'aprenentatge lingüístic o la preparació mecànica per a les proves d'accés a la universitat, ja que la necessitat d'avançar en la morfosintaxi o de mecanitzar la traducció per superar exàmens fa que l'espai per a l'educació literària sigui limitat. A més, vaig percebre que, per a molts d'aquests joves, el món antic apareixia com una realitat tancada, llunyana i mancada d'una utilitat pràctica que poguessin copsar immediatament. Aquesta observació em va fer reflexionar sobre el meu propi pas pel Batxillerat. Recordo amb molta claredat com les classes de llatí, de literatura universal, catalana i castellana, van ser per a mi una de les experiències més enriquidores; no pas per l'acumulació de dades, sinó perquè em van obrir les portes a nous mons i a idees que em permetien qüestionar la meua pròpia realitat. Aquella sensació de descoberta i d'obertura intel·lectual és la que he volgut traslladar a aquesta proposta d'intervenció. Aquesta obertura no és un simple exercici d'erudició, sinó que esdevé, en paraules de Jorge Larrosa (1996, p.16), una experiència: allò que ens passa, ens forma o ens transforma. Per això, aquesta proposta no busca que l'alumne només consumeixi informació, sinó que permeti que el text l'interpel·li en una dimensió subjectiva, i que la literatura, i en concret la poesia, esdevingui una forma de construcció de sentit. Es tracta de reivindicar que la "distància" del món romà no és un obstacle, sinó una oportunitat educativa per al desplaçament del propi punt de vista.

1.2. Objectius del treball

Tenint en compte el context de les pràctiques en el qual s'emmarca el treball, i les característiques específiques del grup classe, la finalitat és elaborar una proposta didàctica adaptada al context de 2n de batxillerat per a la matèria de Llengua i Cultura Llatines, centrada en la lectura i interpretació de la poesia llatina d'època imperial. La proposta pren com a punt de partida les obres d'Ovidi i Horaci incloses al currículum i a les proves d'accés a la universitat de Catalunya, amb la voluntat d'oferir una aproximació a la literatura llatina que prioritzi la lectura literària, la interpretació dels textos i la reflexió sobre la seva vigència cultural. Per això, el treball planteja els objectius següents:

- Dissenyar una situació d'aprenentatge de Llengua i Cultura Llatines per a 2n de batxillerat centrada en la poesia llatina d'època d'August, especialment en les *Metamorfosis* d'Ovidi i les *Odes* d'Horaci, d'acord amb el marc curricular vigent.
- Fomentar una lectura literària atenta i reflexiva de textos poètics llatins mitjançant activitats de lectura guiada, interpretació i anàlisi de fragments d'Ovidi i Horaci, que permetin identificar-ne el sentit global, els principals temes i els elements rellevants.
- Potenciar el desenvolupament de la competència literària de l'alumnat a través de l'anàlisi de la veu poètica, dels tòpics literaris i de la comparació entre textos que ofereixen diferents perspectives sobre temes comuns, especialment el temps, el canvi, la transformació, la memòria, la mort i la pervivència.
- Integrar la traducció i la lectura comparada d'obres en traducció com a eines per aprofundir en la comprensió i la interpretació dels textos literaris llatins.
- Promoure el reconeixement de la pervivència de la tradició clàssica en la cultura occidental a través de l'anàlisi de la recepció dels mites ovidians i dels tòpics literaris horacians en manifestacions artístiques i literàries posteriors.

Aquests objectius orienten tant el disseny de les activitats com la selecció dels textos i dels continguts treballats al llarg de la proposta, i es concreten posteriorment en els objectius d'aprenentatge, les competències específiques i els criteris d'avaluació que estructurin la situació d'aprenentatge.

2. JUSTIFICACIÓ TEÒRICA

2.1. Marc curricular

2. 1. 1. L'enfocament competencial en l'ensenyament del llatí i la cultura clàssica

La proposta d'intervenció didàctica que es presenta en aquest treball s'inscriu en el marc pedagògic establert pel Decret 171/2022, de 20 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de batxillerat. S'ha concebut tenint en compte els principis pedagògics i els objectius generals que orienten l'etapa de Batxillerat, la finalitat de la qual és proporcionar a l'alumnat una formació, maduresa intel·lectual i humana, així com coneixements que els permetin incorporar-se a la vida activa i a l'educació superior amb responsabilitat. Es presenta com una concreció possible d'alguns dels seus eixos fonamentals, especialment aquells relacionats amb el desenvolupament de la consciència crítica i humanista, la lectura interpretativa i la formació d'una ciutadania democràtica.

Aquest decret estableix el marc pedagògic general en què s'inscriuen els currículums de les diferents matèries, inclosa la de Llengua i Cultura Llatines. En particular, es fonamenta en una concepció competencial de l'aprenentatge, que entén la llengua i la lectura com a instruments centrals de construcció de coneixement i de desenvolupament del pensament crític, i assumeix la necessitat d'articular els sabers lingüístics, literaris i culturals dins d'una proposta significativa per a l'alumnat.

Al mateix temps, el Decret posa l'accent en la integració i transversalitat dels aprenentatges, promovent que les competències s'hagin de treballar a partir de situacions d'aprenentatge, en contextos reals o significatius, que convidin l'alumnat a la reflexió, la col·laboració i l'acció. Aquesta orientació permet superar una compartimentació estricta dels continguts i articular les dimensions lingüístiques, culturals i expressives en un diàleg profund entre el present i el passat.

D'acord amb aquest marc, el Decret 171/2022 s'articula a partir de tres components transversals de les competències clau del batxillerat, que la present proposta integra totalment:

1. La gestió i comunicació de la informació: capacitat per a la selecció i construcció de coneixement integrat.

2. La resolució de problemes a partir de l'aplicació integrada dels aprenentatges: ús del coneixement clàssic per desenvolupar solucions en contextos diversos.
3. El judici i pensament crític: adopció de posicions justificades davant problemàtiques actuals, tenint com a referència el llegat romà.

Pel que fa als objectius del Batxillerat, el currículum subratlla la importància de comprendre i expressar textos complexos i l'apreciació de la cultura i la creació artística com a base d'una formació humanística. En aquest context, la literatura llatina apareix vinculada tant a la competència plurilingüe com a la formació cultural, especialment en relació amb la comprensió del patrimoni cultural europeu. Així mateix, el Decret incideix en la importància de formar ciutadans capaços d'interpretar la realitat i comprendre les problemàtiques del món contemporani, una finalitat que confereix sentit a l'ús dels textos literaris com a espais de reflexió sobre l'experiència humana i els valors.

Els principis pedagògics i els objectius generals que estableix el Decret configuren un marc en el qual l'ensenyament del llatí i de la cultura clàssica pot assumir un paper significatiu dins de la formació integral de l'alumnat. En particular, la importància atorgada al desenvolupament del pensament crític, a la comprensió de textos complexos, a la reflexió sobre la cultura i al diàleg entre coneixement i experiència situa les clàssiques en una posició rellevant com a disciplina formativa de caràcter humanista. Segons el currículum actual, la matèria es vertebrava al voltant de tres eixos principals: el text i la traducció, l'aproximació crítica al món romà i l'estudi del patrimoni i el llegat. Des d'un enfocament competencial, l'estudi del llatí no es justifica únicament per la seva utilitat instrumental, tot i que aquesta dimensió plurilingüe hi és present per facilitar la comprensió de les llengües modernes. Més enllà d'això, el llatí s'entén com un instrument privilegiat per conèixer, comprendre i interpretar els aspectes fonamentals de la condició humana a través de les fonts primàries. Pel que fa a la cultura clàssica, el seu ensenyament contribueix a desenvolupar una mirada històrica i cultural que permet a l'alumnat comprendre la configuració de la societat occidental i reconèixer la pervivència de determinats models, valors i formes de representació.

Aquestes capacitats connecten directament amb la competència ciutadana, ja que l'anàlisi de la civilització llatina afavoreix la comprensió de la diversitat cultural i la reflexió sobre els fonaments de la pròpia identitat europea. El contacte amb els mites i relats clàssics, doncs, esdevé un espai de qüestionament i diàleg, en coherència amb els objectius del

Decret orientats a formar ciutadans crítics i conscients del llegat material i immaterial que ens envolta. En aquest marc, doncs, l'ensenyament del llatí i de la cultura clàssica pot entendre's com un espai ideal per integrar llengua, cultura i pensament en una proposta educativa.

2. 1. 2. La literatura i la lectura en l'actual currículum de l'assignatura de Llengua i Cultura Llatines a Batxillerat

A partir d'aquest marc pedagògic general, cal analitzar com aquests principis es concreten en el currículum específic de la matèria de Llengua i Cultura Llatines a Batxillerat, l'espai on es tradueixen en competències específiques, sabers i criteris d'avaluació, i on es fa visible quina concepció de les llengües clàssiques orienta l'ensenyament del llatí en el context educatiu actual.

D'una banda, el currículum assigna a l'estudi del llatí una funció rellevant en relació amb el coneixement de la civilització clàssica. Aquest coneixement inclou aspectes històrics, mitològics, religiosos, socials i artístics, i s'orienta a facilitar la comprensió del llegat cultural del món romà i de la seva pervivència en la cultura europea. La civilització clàssica es presenta com un marc de referència que permet contextualitzar els textos i establir relacions entre el passat i el present, si bé sovint apareix vinculada a blocs de continguts diferenciats que poden ser treballats de manera més o menys integrada amb la llengua i la literatura.

D'altra banda, el currículum vincula clarament la matèria amb la competència plurilingüe, que situa el llatí com una eina fonamental per a l'aprenentatge i la comprensió de les llengües en general. En aquest sentit, el llatí no s'entén com una llengua aïllada, sinó que contribueix a una reflexió profunda sobre el funcionament de la llengua d'ensenyament i de les altres llengües que conformen el repertori individual de l'alumnat. Aquesta dimensió confereix al llatí un valor instrumental clar per a l'adquisició de lèxic culte i tècnic, tot i que el currículum l'insereix dins d'una reflexió més àmplia sobre la diversitat lingüística i cultural.

La literatura llatina té una presència explícita dins de l'assignatura, tant a través dels sabers, com de les competències específiques. En l'apartat dels sabers de l'Educació literària, s'hi integren tots els sabers implicats en la comprensió i la interpretació de textos, contribuint a la identificació de temes, motius i tòpics literaris mitjançant un

enfocament intertextual. La competència específica 3 és la que se centra en la lectura, la interpretació i la valoració de textos literaris llatins de diferents gèneres i èpoques. El currículum preveu el treball amb fragments d'obres literàries, preferentment a partir del contacte amb el text llatí, adaptat o original segons el nivell, i planteja la traducció i l'anàlisi textual com a vies d'accés al sentit dels textos. Dins del conjunt de textos literaris que el currículum de Llengua i Cultura Llatines proposa treballar a Batxillerat, la poesia llatina hi és present com un dels gèneres rellevants, tant pel seu valor literari com pel seu potencial formatiu. El currículum inclou la lectura i interpretació de fragments poètics com a part de l'educació literària de l'alumnat, i en destaca l'interès per analitzar-ne els temes, els motius, la veu poètica i els recursos expressius, així com per situar-los en el seu context cultural i en relació amb la tradició literària posterior. Tanmateix, la poesia comparteix espai amb altres gèneres i continguts de la matèria, i el currículum no explicita un tractament didàctic específic per a aquest gènere, fet que deixa a criteri del professorat el grau de profunditat amb què s'hi treballa.

Així mateix, el currículum fa referència a la transmissió i pervivència dels textos clàssics, promovent el reconeixement de la influència de temes, mites i personatges de la literatura llatina en obres posteriors i en manifestacions culturals contemporànies. Aquesta perspectiva permet abordar la literatura clàssica des d'una mirada intertextual i diacrònica, tot i que no sempre es concreta com s'ha de treballar aquesta continuïtat a l'aula.

2.2 El paper de les clàssiques en l'educació secundària: debat i funcions

L'ensenyament de les llengües clàssiques en l'educació secundària s'inscriu en un debat més ampli sobre el paper de les humanitats en la societat contemporània. En un context marcat per la centralitat de les disciplines científiques i tecnològiques i per una creixent orientació cap a l'aplicabilitat immediata dels coneixements, el llatí i el grec sovint es veuen interpel·lats des de criteris d'utilitat o aplicabilitat immediata, que no sempre són adequats per valorar-ne el potencial formatiu. Aquest qüestionament es reflecteix també a l'aula, en preguntes recurrents de l'alumnat com "per a què serveix això?", i es planteja la necessitat que allò que s'aprèn tingui una aplicació directa en la seva vida quotidiana o en el seu futur acadèmic i professional, cosa que posa en evidència la dificultat de legitimar aquests estudis en un marc educatiu orientat sovint a resultats tangibles i immediats.

En aquest context, el llatí ha estat sovint defensat des d'una perspectiva instrumental, com a suport per a l'aprenentatge d'altres llengües o per a la comprensió del lèxic culte i científic. Tot i que aquests arguments no són menors, resulten insuficients si es consideren de manera exclusiva, ja que reduir el paper de les clàssiques a aquesta funció implica limitar-ne el potencial formatiu. Més enllà de la seva utilitat lingüística, el llatí i la cultura clàssica ofereixen un accés privilegiat a formes de pensament, models culturals i maneres de representar el món que han configurat la tradició occidental i que tenen un valor propi dins de la formació humanística de l'alumnat. Llegir textos de l'antiguitat implica entrar en contacte amb realitats allunyades en el temps i en l'espai, amb sistemes de valors diferents i amb formes d'expressió que no responen als codis immediats de la cultura contemporània. Aquesta distància pot ser percebuda inicialment com un obstacle, però també constitueix una oportunitat educativa rellevant, ja que obliga a un exercici d'interpretació, de contextualització i de desplaçament del propi punt de vista. La matèria pot reivindicar-se com una eina de configuració intel·lectual. Com afirma Mut i Arbós (2017):

(...) las humanidades clásicas son exactamente eso: pura competencia. (...) competencia lingüística, competencia cultural y -last but not least- competencia en valores. El estudio de los clásicos, (...) contribuye a que este (el estudiante) asiente unas competencias que tamizarán por completo el marco cognitivo con el que en adelante abordará el estudio de cualquier otra disciplina o estudio. (p.173)

El treball amb les llengües clàssiques pot contribuir, per tant, a desenvolupar una actitud intel·lectual oberta, capaç d'entendre la diversitat cultural i de qüestionar les pròpies categories de pensament, i això confereix un gran valor en el currículum actual, en el qual es dona importància a la formació crítica i cultural de l'alumnat.

Aquesta funció formativa connecta directament amb el paper de la literatura en l'educació secundària i el Batxillerat. La literatura no es pot entendre únicament com un conjunt de textos que cal conèixer, sinó com una pràctica que implica la construcció de significats i la participació activa del lector, en aquest cas, l'alumnat. El desenvolupament de la competència literària suposa, per tant, capacitar-lo per interpretar textos, reconèixer-ne la complexitat, establir relacions entre obres i adquirir la capacitat d'elaborar respostes pròpies que vagin més enllà de la mera reproducció de continguts.

La reflexió sobre el paper de la literatura en l'educació ha experimentat una evolució significativa al llarg del segle XX. Tradicionalment, l'ensenyament literari s'havia centrat

en la transmissió de coneixements d'autors, obres, i períodes, i a partir dels anys seixanta es produeix un canvi de paradigma cap al desenvolupament de la competència literària de l'alumnat. Aquest canvi implica posar el focus no tant en el que l'alumnat sap sobre literatura, sinó en la seva capacitat de llegir, interpretar i establir una relació significativa amb els textos. Sobre aquest canvi de paradigma en la pràctica docent, Colomer (2001) reafirma una tesi ja exposada en treballs anteriors (Colomer, 1997a), en la qual defensa que l'ensenyament de la literatura ha de superar definitivament el model basat en la simple transmissió de sabers. Segons l'autora, el canvi de paradigma consisteix a entendre l'educació literària com un aprenentatge real de la interpretació que es desenvolupa mitjançant dues vies complementàries: el contacte directe de l'aprenent amb el text i, fonamentalment, una lectura guiada per part del docent. Aquest enfocament no pretén que l'estudiant memoritzi dades sobre l'obra, sinó que aprengui a utilitzar estratègies de reflexió per anar desxifrant significats i construir sentits cada vegada més complexos.

La literatura es concep, doncs, com un espai de construcció de sentit, en què el lector participa activament en la interpretació. Des d'aquesta perspectiva, la lectura literària esdevé un diàleg: llegir implica establir una relació amb el text i amb l'autor, en què cada lector aporta la seva experiència i construeix significats propis. Això implica reconèixer el caràcter actiu i personal de la lectura. Aquest caràcter experiencial de la lectura permet entendre per què la literatura pot tenir un paper rellevant en la formació dels estudiants, no tant per la seva utilitat immediata com per la seva capacitat d'ampliar horitzons i de posar en joc formes de pensament que difícilment es desenvolupen en altres àmbits. La literatura té un valor formatiu fonamental, ja que permet accedir a representacions simbòliques de l'experiència humana i contribueix a la construcció cultural dels individus. La relació entre alumnat i continguts no ha de basar-se exclusivament en la proximitat o en la identificació directa amb allò que es llegeix. La idea que l'aprenentatge ha de partir sempre de la realitat immediata de l'alumnat pot resultar limitadora si s'interpreta de manera restrictiva, ja que redueix el camp d'experiència possible a allò ja conegut. L'educació pot oferir també l'oportunitat d'accedir a altres mons, altres temps i altres formes de vida, i és precisament en aquesta obertura on rau una part del seu valor. L'interès per conèixer allò que és diferent, allò que no forma part de la pròpia experiència quotidiana, pot esdevenir un motor d'aprenentatge tan potent com la utilitat pràctica o la identificació immediata.

2.3. La literatura llatina a l'aula: dificultats, enfocaments i possibilitats didàctiques

En el cas específic de la literatura llatina, la seva didàctica presenta una sèrie de dificultats particulars que condicionen la seva presència a l'aula. Tal com s'ha vist en l'anàlisi del currículum de Llengua i Cultura Llatines, la literatura apareix com un dels eixos rellevants de la matèria, especialment a través de la lectura i interpretació de textos, però tanmateix, sovint queda subordinada a l'aprenentatge lingüístic. Aquesta situació no és exclusiva del currículum actual, sinó que respon a una tendència consolidada en la didàctica de les llengües clàssiques. Tal com assenyalen diversos estudis (Carbonell i Manils, 2011; Lillo Redonet, 2013), en la pràctica educativa el pes principal de l'assignatura recau habitualment en la llengua, mentre que la literatura i la civilització ocupen un lloc més secundari. El pes del model tradicional de gramàtica-traducció, basat en la memorització i en l'anàlisi formal, ha fet que la literatura ocupi sovint un lloc secundari dins de la matèria, i així ho analitza Carbonell i Manils (2011, p.1), que reflexiona sobre el paper de les proves d'avaluació externa com a eina que mesura els coneixements mínims. Segons l'autor, l'estructura d'aquest tipus de proves transmet una jerarquia de continguts en què la dimensió lingüística predomina sobre la literària o la de civilització. Aquesta descompensació pot comportar una manca de referents culturals en l'alumnat i dificultar una comprensió plena dels textos, ja que el coneixement lingüístic no es pot dissociar del context cultural en què la llengua es produeix.

D'altra banda, la programació de la literatura llatina acostuma a estar limitada per factors externs, com la manca de temps o l'orientació cap a proves d'accés a la universitat, fet que condueix sovint a una selecció reduïda d'autors i a un enfocament més teòric que no pas lector. Aquesta situació es tradueix en una presència limitada dels textos literaris, que en molts casos es treballen de manera fragmentària o amb una orientació més informativa que interpretativa. L'alumnat pot arribar a conèixer noms d'autors, característiques de gèneres o dades històriques, però sense establir una relació significativa amb els textos. La literatura s'acaba convertint en un conjunt de continguts a estudiar, més que en una pràctica de lectura que impliqui comprensió, interpretació i reflexió.

A aquestes dificultats s'hi afegeixen les pròpies característiques de la literatura llatina. La distància lingüística, la complexitat sintàctica, la densitat retòrica o la necessitat de contextualització són factors que poden dificultar l'accés als textos, especialment en etapes inicials o amb alumnat amb competències lingüístiques desiguals. Això fa que la

selecció de materials i el disseny de les activitats siguin aspectes clau, ja que condicionen en gran mesura la possibilitat que l'alumnat estableixi algun tipus de relació amb els textos, i, tal com subratlla Carbonell i Manils (2011, p.5), és important trobar un equilibri entre el valor literari, la comprensibilitat i la capacitat d'interpel·lació dels textos.

Diversos autors proposen estratègies per afrontar aquestes dificultats. Entre elles, destaca la necessitat de prioritzar el contacte directe amb els textos, posar el text en el centre de l'aprenentatge literari, a través de la lectura en llatí, encara que sigui adaptat, o en traducció o en formats bilingües, com a punt de partida per al treball lingüístic i cultural. Per exemple, en aquesta línia, Lillo Redonet (2013) defensa l'ús de fragments seleccionats, ja que *“Una buena selección adecuada al nivel de lectura del alumnado puede propiciar un primer encuentro sin agobios con una obra maestra”*.

Al mateix temps, la possibilitat d'organitzar els continguts a partir de temes, motius o problemes, en lloc de seguir exclusivament un ordre cronològic, obre vies per establir connexions més significatives entre textos i per facilitar la implicació de l'alumnat. La lectura comparada, per exemple, pot ser una eina especialment útil, ja que permet posar en relació diferents autors, gèneres o èpoques, i contribueix a una comprensió més rica i contextualitzada. Al fil d'aquest plantejament, Ballester i Ibarra (2008, p.13 i p.17) defensen que el comparatisme és una «necessitat ineludible» en l'educació literària actual, ja que permet situar cada text en una «situació dialogal» amb altres objectes culturals, per tal de superar l'aïllament de l'obra única per comprendre-la com un mosaic de relacions i pervivències. Aquesta visió connecta amb la proposta de Colomer (2001, p.23), qui sosté que la literatura s'ha d'entendre com una forma cultural en diàleg permanent amb la tradició, afavorint que l'alumnat construeixi sentits cada vegada més complexos, com ja hem dit.

Dins d'aquest marc, la poesia llatina constitueix un àmbit especialment interessant des del punt de vista didàctic, tot i que sovint quedi relegada a un segon pla en favor de la prosa. La seva complexitat formal, el seu llenguatge i la seva distància respecte a la sensibilitat contemporània poden dificultar-ne l'accés, però també ofereixen oportunitats per treballar qüestions com la interpretació i el llenguatge simbòlic. La selecció de fragments d'autors com Ovidi i Horaci permet abordar temes universals com el pas del temps, l'amor o el canvi, i alhora ofereix la possibilitat de treballar la lectura comparada i la interpretació de diferents veus poètiques. A més, la pervivència d'aquests temes en la tradició cultural posterior facilita l'establiment de connexions amb altres contextos i

disciplines. Una proposta didàctica centrada en la lectura i interpretació de poesia llatina pot, per tant, situar-se dins dels marges que ofereix el currículum, però alhora desenvolupar-ne una línia específica que no sempre és prioritària en la pràctica habitual. En lloc de concebre la literatura com un complement de la llengua, es tracta de considerar-la com un espai on conflueixen diferents dimensions de l'aprenentatge i des d'on es poden desenvolupar les competències lingüística i literària de l'alumnat, alhora que ofereix un espai de reflexió sobre qüestions universals. És una opció que no elimina les dificultats inherents a la matèria, però permet abordar-les des d'una perspectiva que posa l'accent en la comprensió i en la relació amb els textos, més que no pas en la mera acumulació de coneixements.

3. PROPOSTA D'INTERVENCIÓ A L'AULA

La proposta s'ha dut a terme tenint en compte el context del centre de pràctiques en el qual ha estat posada en pràctica, l'Institut Salvador Espriu del barri del Clot de Barcelona.

3. 1. Contextualització

3. 1. 1. Descripció del centre

L'Institut Salvador Espriu està situat a la plaça de les Glòries, al barri del Clot, dins del districte de Sant Martí de Barcelona. L'entorn immediat de l'institut ha experimentat en els darrers anys una important transformació urbanística, vinculada a la remodelació de la plaça de les Glòries, l'ampliació de l'avinguda Diagonal i el desenvolupament del districte tecnològic 22@ del Poblenou, que ha comportat un augment d'habitatges, equipaments culturals i espais d'oficines. Paral·lelament, l'institut forma part de l'oferta educativa del barri del Clot, un nucli amb una forta identitat pròpia i una rica vida associativa. El centre s'insereix en un complex educatiu i cultural que inclou el CEIP La Farigola del Clot, una escola bressol i el centre cultural de La Farinera del Clot, fet que afavoreix la relació amb l'entorn i el treball en xarxa amb altres institucions del barri.

Pel que fa al context socioeconòmic, l'alumnat que acull l'Institut Salvador Espriu prové majoritàriament de les escoles adscrites del barri (La Farigola del Clot, Provençals, Rambleta del Clot i Casas), amb una població diversa i un repunt d'immigració en els darrers anys. Aquesta realitat ha comportat un canvi progressiu en el perfil de l'alumnat, amb l'aparició de noves necessitats educatives i socials. En relació amb el context lingüístic, l'institut es troba immers en una realitat de bilingüisme social. L'augment de l'alumnat immigrant i el retrocés de l'ús social del català en favor del castellà han generat, en els darrers anys, un increment d'alumnat amb dificultats en la competència oral i escrita en llengua catalana.

Història del centre

L'Institut Salvador Espriu és un centre fruit de la reivindicació històrica del barri del Clot per disposar d'un institut de secundària públic propi. La seva història no comença a l'edifici actual, sinó amb una reivindicació veïnal i educativa impulsada a mitjans dels anys noranta. En el context de la implantació del nou sistema educatiu a Catalunya en el qual es va iniciar l'ESO, la necessitat que l'alumnat de 6è de primària passés als centres de secundària per cursar l'ESO, va fer evident la manca d'un edifici destinat a aquesta funció al barri. Davant d'aquesta necessitat, el centre es va crear l'any 1996, inicialment

en mòduls prefabricats, mentre s'esperava la construcció de l'edifici definitiu. Després de quatre anys de funcionament en barracons, l'institut es va traslladar a l'actual edifici de la plaça de les Glòries l'any 2000. La trajectòria de l'institut reflecteix també els canvis i reptes educatius i socials de les darreres dècades. La transformació del perfil de l'alumnat, amb un increment d'estudiants nouvinguts i amb necessitats diverses d'origen social, la resposta a situacions d'urgència sanitària com la pandèmia de COVID-19, i l'adaptació al nou currículum són alguns dels factors que han modelat el projecte educatiu de l'escola. L'equip directiu actual, format per docents del centre des de fa anys, encaren el seu segon any de mandat el curs 25-26.

Oferta formativa i organització del centre

L'Institut Salvador Espriu és un centre públic de secundària de la Generalitat de Catalunya que ofereix les etapes d'Educació Secundària Obligatoria (ESO) i de Batxillerat. A l'etapa de l'ESO hi ha entre 5 i 6 línies per nivell, i a 4t d'ESO es disposa d'una línia d'itinerari professionalitzador. A 4t d'ESO també s'hi inclouen diferents itineraris marcats per les matèries optatives curriculars (Física i Química, Biologia, Llatí, Economia, Expressió Artística, Alemany, Francès, Digitalització, etc. Pel que fa al Batxillerat, el centre ofereix 3 línies amb dues modalitats principals: Ciències i Tecnologia, i Humanitats i Ciències Socials. Les matèries optatives a Batxillerat inclouen, entre d'altres, Física i Química, Biologia, Llatí, Economia, Expressió artística, Alemany, Francès i Digitalització, permetent perfils acadèmics adaptats a interessos específics.

El centre acull més de 680 alumnes, compta amb més de 60 docents, 4 membres del PAS i dues vetlladores. El govern del centre recau en l'Equip Directiu, format per la direcció (Pilar Àlvarez), el cap d'estudis (Albert del Pino), la secretaria (Clara García) i la coordinació pedagògica (Hector Yela). El cap d'estudis coordina l'organització acadèmica i els departaments didàctics, mentre que la coordinació pedagògica gestiona les tutories i vetlla per la coherència educativa del centre. Cada curs té un coordinador o coordinadora, amb una única coordinadora pels dos cursos de Batxillerat. La presa de decisions es realitza de manera col·legiada a través del Claustre del professorat i del Consell Escolar, on estan representats docents, alumnat, famílies i PAS. Durant la meua estada de pràctiques, vaig poder veure el funcionament de les eleccions al Consell Escolar, que permeten la participació democràtica de l'alumnat i del professorat. A més, el centre disposa de diverses coordinacions tècniques: digital, sortides, activitats i festes, extraescolars, l'IOC, el Projecte Esportiu de Centre, els MUPF, etc. Pel que fa a

l'organització pedagògica, el criteri d'agrupaments es basa en grups heterogenis, que volen afavorir la convivència i l'atenció a la diversitat. Els grups d'ESO i Batxillerat tenen entre 20 i 30 alumnes, tots ells amb una aula de referència de tutoria durant tot el curs. En determinades matèries es realitzen desdoblaments, amb grups reduïts d'aproximadament 12 alumnes, així com altres agrupaments flexibles vinculats a matèries optatives. Ràtios: tot i que la normativa estableix un màxim de 30 alumnes per aula a l'ESO i de 40 al Batxillerat, el centre aposta per ràtios més baixes. En els darrers cursos s'ha ampliat el nombre de grups a 1r, 3r i 4t d'ESO per reduir el nombre d'alumnes per classe, i al Batxillerat no hi ha cap grup que superi els 30 alumnes.

Perfil de l'alumnat i el professorat

L'alumnat de l'Institut Salvador Espriu és divers i heterogeni, tant pel que fa als nivells acadèmics com als contextos personals, socials i lingüístics. Dels 12 als 18 anys o més, conviuen alumnes amb bon rendiment acadèmic i alta motivació amb altres que presenten dificultats d'organització, manca d'hàbits d'estudi o desconexió amb la tasca escolar. L'institut atén un alumnat divers pel que fa a interessos, capacitats i trajectòries acadèmiques, i ofereix respostes diferenciades per donar continuïtat als diferents projectes de futur. En aquest sentit, destaca l'Itinerari Professionalitzador de 4t d'ESO, ja mencionat, adreçat a alumnat que no preveu continuar estudis de Batxillerat. Aquest alumnat no cursa optatives d'itinerari acadèmic, sinó mòduls pràctics orientats al món laboral. Pel que fa a l'absentisme i el fracàs escolar, els indicadors del centre són baixos: dels aproximadament 700 alumnes, només hi ha 3 protocols d'absentisme activats, amb algun altre cas puntual en seguiment, fet que representa entre un 0,5 i un 1% del total de l'alumnat. el treball d'orientació a 4t d'ESO és especialment intens, i pràcticament tot l'alumnat acaba incorporant-se a estudis de cicles formatius. L'alumnat nouvingut representa un 3% del total. Des del punt de vista lingüístic i cultural, la diversitat d'orígens es tradueix en competències lingüístiques molt desiguals, especialment en català.

El professorat de l'Institut Salvador Espriu es caracteritza per ser una plantilla estable i consolidada, fet que afavoreix la continuïtat dels projectes educatius i el coneixement profund del centre i l'alumnat. L'edat mitjana del professorat se situa al voltant dels 45 anys, amb una clara diversitat generacional: conviuen docents amb una llarga trajectòria professional, d'entre 50 i 60 anys, amb professorat més jove, d'entre 27 i 35 anys. Molts docents fa anys que formen part del claustre (alguns entre 12 i 15 anys, d'altres al voltant de 8), mentre que la mitjana d'estada se situa aproximadament entre 5 i 6 anys, cosa que

indica una estabilitat notable. El fet que el centre no estigui catalogat com a centre d'alta complexitat també pot explicar aquesta continuïtat de l'equip docent. El professorat del centre mostra una alta consciència del context socioeconòmic i cultural de l'alumnat, fet que condiciona positivament la seva manera d'entendre la docència i l'acompanyament educatiu. Aquesta sensibilitat es tradueix en un treball coordinat i constant amb l'equip d'Orientació i el servei EAP, especialment en el seguiment de l'alumnat amb dificultats acadèmiques i/o personals.

Presència de les clàssiques al centre

Les llengües i cultures clàssiques tenen una presència consolidada a l'Institut Salvador Espriu, tant a l'ESO com al Batxillerat. Dins de l'oferta formativa del centre, l'alumnat pot cursar Cultura Clàssica com a matèria optativa a 2n d'ESO, Llatí a 4t d'ESO i Llatí I i II al Batxillerat d'Humanitats i Ciències Socials. La docència de totes aquestes matèries recau en una única professora, Virgínia Mola, que constitueix l'únic membre del Departament de Clàssiques del centre. Durant el curs 2025-2026 imparteix l'optativa de Cultura Clàssica a 2n d'ESO, i l'optativa de Llatí a 4t d'ESO, 1r de Batxillerat i 2n de Batxillerat, a més de la matèria d'Ètica de 4t d'ESO vinculada al projecte d'Aprenentatge i Servei del centre. Aquesta situació fa que la professora conegui bona part de l'alumnat al llarg de diversos cursos i etapes educatives, fet que afavoreix la continuïtat pedagògica i la construcció d'una relació docent-alumnat sòlida i de llarg recorregut.

Tot i aquesta continuïtat de les llengües clàssiques entre l'ESO i el Batxillerat, actualment no s'hi imparteixen les matèries de Grec ni de Món Clàssic de 1r de Batxillerat, de manera que el llatí esdevé l'eix principal a partir del qual es vehicula l'accés de l'alumnat al patrimoni lingüístic, literari i cultural de l'Antiguitat grecolatina, tot i que també es treballa la història antiga de forma introductòria a l'assignatura de Socials a l'ESO.

Durant les Pràctiques I vaig poder observar diferents grups de les matèries de l'àmbit de les clàssiques, des de cursos obligatoris i heterogenis de l'ESO fins als grups reduïts de Batxillerat. Especialment rellevant per a aquest treball és el grup de Llatí II de segon de Batxillerat, format per disset alumnes, en el qual es desenvoluparà la proposta d'intervenció didàctica.

3. 2. Justificació de la proposta dins la planificació del curs

Aquesta situació d'aprenentatge s'insereix en la programació de l'assignatura de 2n de Batxillerat de Llatí en el tercer trimestre, moment en què l'alumnat ja ha assolit una base sòlida pel que fa als continguts lingüístics i a la pràctica de la traducció, i es presenta com un primer contacte amb tres dels principals gèneres poètics de la literatura llatina, com són la poesia lírica, l'epicodidàctica i l'elegíaca. Aquesta ubicació temporal permet plantejar una proposta que combina el treball específic de preparació per a les proves d'accés a la universitat amb una aproximació més reflexiva i literària als textos, sense desvincular-se dels objectius curriculars de la matèria. Dins la planificació del curs, aquesta situació d'aprenentatge es vincula especialment amb el bloc de la literatura llatina de l'època d'August i de dos dels seus autors més rellevants: Ovidi i Horaci.

Pel que fa a Ovidi, la proposta se centra en el treball de diversos fragments de les *Metamorfosis*, alguns dels quals formen part del temari de la prova de selectivitat, cosa que permet reforçar competències específiques com la comprensió i traducció de textos originals, així com la identificació i estructuració dels mites. En paral·lel, la introducció de textos d'Horaci, principalment de les *Odes*, però també d'altres obres, amplia el focus cap a la poesia lírica i facilita una aproximació més interpretativa als textos, centrada en la identificació dels tòpics literaris més importants i en la reflexió sobre el pas del temps, la memòria i la pervivència de l'obra poètica.

L'elecció d'aquest fil conductor, el pas del temps, el canvi i la transformació, respon a la voluntat d'articular de manera coherent continguts diversos del currículum i de posar en relació textos de naturalesa diferent. Aquest eix permet establir connexions entre els relats de transformació d'Ovidi i les reflexions horacianes sobre la fugacitat del temps i la immortalitat de la poesia, tot oferint a l'alumnat un marc interpretatiu compartit que facilita la comprensió dels textos i en potencia la lectura significativa. Al mateix temps, la proposta busca equilibrar dues dimensions sovint en tensió en aquesta matèria: d'una banda, la necessitat de preparar l'alumnat per a una prova externa amb uns continguts i unes exigències concretes; de l'altra, la voluntat d'afavorir una aproximació més rica i complexa a la literatura llatina. En aquest sentit, el treball sistemàtic dels mites, amb activitats de traducció, anàlisi i estructuració, respon directament a les demandes de la selectivitat, mentre que la incorporació de la poesia d'Horaci i de fragments breus d'altres obres d'Ovidi introdueix espais per a la interpretació, la comparació i la reflexió literària.

Quant al context específic d'aplicació, es tracta d'un grup de 17 alumnes de 2n de Batxillerat de l'Institut Salvador Espriu, amb una dimensió que permet combinar el treball individual amb dinàmiques de petit grup i una atenció relativament personalitzada. Aquesta característica facilita la implementació d'activitats guiades de traducció, així com el seguiment del procés d'aprenentatge de cada alumne.

Finalment, cal assenyalar que aquesta situació d'aprenentatge no pretén limitar-se a una aproximació funcional o instrumental dels continguts, sinó que també aspira a obrir espais perquè l'alumnat entri en contacte amb formes de pensament, imaginari i expressió allunyades de la seva experiència immediata. Per aquest motiu, el treball amb textos clàssics no es planteja únicament en termes d'utilitat directa, sinó també com una oportunitat per ampliar els horitzons culturals de l'alumnat i per accedir a altres maneres d'entendre el temps, el canvi i la relació entre l'ésser humà i la seva pròpia pervivència.

3. 3. Descripció

3. 3. 1. Estructura, metodologia i tipologia de les activitats

Aquesta proposta s'organitza en vuit activitats distribuïdes al llarg de tretze sessions i estructurades en quatre fases, ja que la seqüència respon a una progressió gradual dels aprenentatges.

La primera fase inclou activitats d'introducció al context històric i literari de l'època d'August i a l'eix temàtic que vertebrava la proposta: el temps, el canvi, la transformació i la pervivència. A partir de materials projectats a la pissarra i d'activitats breus incloses al dossier, l'alumnat recupera coneixements treballats anteriorment sobre August, la literatura imperial i alguns autors ja estudiats durant el curs, alhora que situa Ovidi i Horaci dins d'aquest context.

La segona fase constitueix el nucli principal de la situació d'aprenentatge i es desenvolupa a partir de la lectura de textos literaris. El treball amb Ovidi se centra en la lectura comentada dels fragments de les *Metamorfosis* establerts per a les PAU de Catalunya, tot i que primer es fa una contextualització de l'obra. La lectura combina intervencions de la docent i de l'alumnat, amb moments d'explicació, aclariment i interpretació compartida. Dos dels mites es treballen parcialment a partir del text original llatí, i s'incorporen activitats de traducció i anàlisi lingüística que permeten a l'alumnat aplicar els coneixements de llengua adquirits al llarg del curs, mentre que la resta es llegeixen en traducció catalana. Paral·lelament, l'alumnat completa una taula de síntesi que recull els principals personatges, transformacions i temes dels mites treballats. Pel que fa a Horaci, es treballa una selecció d'*Odes* i *Epodes* a partir d'edicions bilingües, posant l'accent en la lectura i interpretació dels poemes en traducció i en l'anàlisi dels principals tòpics literaris relacionats amb el pas del temps, la mort, la felicitat i la pervivència de la poesia. Els versos llatins més representatius d'aquests tòpics es comenten puntualment per mantenir el contacte amb la llengua original.

La tercera fase correspon a les activitats d'estructuració, que se centren en la consolidació dels aprenentatges a través de la comparació. D'una banda, es revisa i es completa conjuntament la taula de síntesi dels mites de les *Metamorfosis*, que serveix de suport per a una activitat avaluable individual basada en la identificació i comparació de representacions artístiques inspirades en els mites treballats. En una segona activitat, l'alumnat realitza en parelles una activitat de comparació entre fragments d'Ovidi i Horaci,

en què ha d'identificar temes compartits, posar-los en relació i explicar les semblances i diferències entre les dues visions literàries.

Finalment, la fase d'aplicació consisteix en un comentari literari guiat d'un text d'Ovidi no treballat prèviament. A partir d'una guia de comentari inclosa al dossier, l'alumnat ha d'identificar els principals temes presents al fragment, relacionar-los amb els textos estudiats durant la situació d'aprenentatge i elaborar una interpretació argumentada.

Des del punt de vista metodològic, la proposta combina l'explicació docent amb la participació activa de l'alumnat. Les sessions alternen moments d'exposició i contextualització històrica, literària i cultural amb activitats de lectura, anàlisi i interpretació dels textos. La lectura literària constitueix l'eix vertebrador de tota la seqüència didàctica, tant a partir de fragments originals en llatí com de traduccions catalanes. El treball de l'alumnat es desenvolupa principalment a través d'un dossier elaborat específicament per a la situació d'aprenentatge, que es va completant progressivament al llarg de les diferents sessions. Aquest dossier recull les activitats de contextualització, les fitxes de lectura, les taules de síntesi dels mites, les activitats de comparació entre autors i la guia de comentari de l'activitat final.

Pel que fa als agrupaments, la major part de les activitats es duen a terme individualment, especialment les activitats de lectura, comprensió i avaluació. Tanmateix, s'incorporen activitats puntuals en parelles orientades a afavorir la discussió i la construcció compartida d'interpretacions, així com moments de posada en comú amb el grup classe. Les explicacions, lectures comentades i correccions es realitzen amb el grup classe.

3. 3. 2. Competències que s'hi treballaran

Competències específiques

D'acord amb el que estableix l'annex 2 del Decret 171/2022¹, de 20 de setembre, aquesta situació d'aprenentatge es planteja a partir del desenvolupament de diverses competències específiques de la matèria de Llengua i Cultura Llatines. Concretament, la proposta incideix principalment en les competències específiques 1, 3, 4 i 5, relacionades amb la traducció i comprensió de textos llatins, la interpretació dels textos i les produccions culturals de l'Antiguitat, l'anàlisi de la literatura llatina i la seva recepció posterior, i la valoració de la pervivència del llegat clàssic en les societats actuals.

¹ Vegeu l'Annex 2 (currículum de la matèria de Llengua i Cultura Llatines) del Decret 171/2022, de 20 de setembre (DOGC núm. 8757, pàgs. 2-4 del currículum de la matèria).

Atès el caràcter literari i cultural de la proposta, centrada en la lectura comparada de fragments de les *Metamorfosis* d'Ovidi i de les *Odes* d'Horaci, també es treballen de manera complementària algunes competències específiques d'altres matèries de l'àmbit humanístic. D'una banda, s'estableixen connexions amb la matèria de Llengua Catalana i Literatura, especialment en aquells aspectes vinculats a la interpretació de textos literaris, la construcció de la competència literària i la reflexió sobre temes, tòpics i recursos expressius. De l'altra, la proposta incorpora elements propis d'Història de l'Art, especialment en les activitats orientades a analitzar la representació artística de mites clàssics i la reinterpretació al llarg del temps i la pervivència de la cultura clàssica.

Taula 1: Taula-resum de les competències específiques de les matèries

Competències específiques	Matèria
Competència 3 (LL – CE3)² Llegir, interpretar i valorar, amb sentit crític, textos de poesia llatina d'època imperial d'Ovidi i Horaci, dels gèneres líric, elegíac, èpic i epicodidàctic, tot assumint el procés creatiu com a complex i inseparable del context històric, social i polític i de les seves influències artístiques.	Llengua i Cultura Llatines
Competència 4 (LL – CE4) Analitzar les característiques de la civilització llatina en l'àmbit literari i sociopolític, per adquirir coneixements sobre el món romà i comparant críticament el present i el passat, per valorar les aportacions del món clàssic llatí al nostre entorn com a base d'una ciutadana democràtica i compromesa.	
Competència 5 (LL – CE5) Valorar críticament el patrimoni històric, arqueològic, artístic i cultural heretat de les obres d'Ovidi i Horaci, en concret de les <i>Metamorfosis</i> i les <i>Odes</i> , per reconèixer la seva pervivència com a producte de la creació humana i com a testimoni de la història, i per explicar-ne el llegat material i immaterial llatí com a transmissor de coneixement i font d'inspiració de creacions modernes i contemporànies.	
Competència 1 (LL – CE1) Identificar els aspectes bàsics de la llengua llatina, resoldre i analitzar les unitats lingüístiques a partir de la traducció d'alguns passatges de les <i>Metamorfosis</i> d'Ovidi i d'alguns versos de les <i>Odes</i> d'Horaci que contenen els tòpics literaris més importants de l'autor. Inclou també la reflexió lingüística mitjançant la comparació amb la llengua d'ensenyament i amb altres llengües del repertori individual de l'alumnat.	
Competència 7 (LC – CE7)	

² A partir d'aquest punt s'utilitzaran les següents abreviatures: LL: Llengua llatina; LC: llengua catalana, HA: història de l'art

<p>Seleccionar i llegir de manera autònoma obres rellevants de la literatura contemporània com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que s'enriqueixi progressivament quant a diversitat, complexitat i qualitat de les obres, i compartir experiències lectores, per construir la pròpia identitat lectora i gaudir de la dimensió social de la lectura.</p>	<p>Llengua Catalana i Literatura</p>
<p>Competència 4 (LC – CE 4)</p> <p>Comprendre, interpretar i valorar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, textos escrits i multimodals, amb especial atenció a textos acadèmics i dels mitjans de comunicació, reconeixent el sentit global i les idees principals i secundàries, integrant la informació explícita i fent les inferències necessàries, identificant la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma, i avaluant-ne la qualitat i fiabilitat per tal de construir coneixement i donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos.</p>	
<p>Competència 2 (HA – CE2)</p> <p>Reconèixer els diversos llenguatges artístics com a formes de comunicació i expressió lliure d'idees, desitjos i emocions, per crear produccions pròpies utilitzant la terminologia específica i les eines digitals, mostrant respecte per les opinions i produccions dels altres.</p>	<p>Història de l'Art</p>
<p>Competència 3 (HA – CE3)</p> <p>Distingir les diferents funcions de l'art al llarg de la història, analitzant la dimensió ideològica, política, social, econòmica i estètica de les obres d'art i dels processos de producció i recepció, per formar-se un judici argumentat propi que permeti establir vincles amb el present.</p>	

Tractament dels components transversals de les competències clau del batxillerat

D'acord amb el currículum de batxillerat establert pel Decret 171/2022, de 20 de setembre³, aquesta proposta també contribueix al desenvolupament dels tres components transversals de les competències clau del batxillerat: la gestió i comunicació de la informació, la resolució de problemes a partir de l'aplicació integrada dels aprenentatges i el judici i pensament crític.

- Pel que fa a la **gestió i comunicació de la informació**, l'alumnat haurà de comprendre, seleccionar, organitzar i interpretar informació procedent de fonts diverses, com ara els textos literaris d'Ovidi i Horaci, materials complementaris sobre la literatura imperial o de les representacions artístiques inspirades en els mites clàssics. Aquest procés implica sintetitzar continguts, establir relacions entre diferents textos i comunicar les conclusions obtingudes mitjançant activitats orals i escrites.

³ Generalitat de Catalunya, 2022, Annex 2, p. 1 del currículum de la matèria.

- La **resolució de problemes a partir de l'aplicació integrada dels aprenentatges** es desenvolupa especialment en les activitats de traducció i interpretació de textos llatins. La comprensió dels fragments seleccionats requereix mobilitzar de manera conjunta coneixements lingüístics, literaris, històrics i culturals, així com aplicar estratègies d'anàlisi i interpretació per construir-ne el significat i relacionar-los amb els eixos temàtics de la situació d'aprenentatge.
- Finalment, la proposta contribueix al desenvolupament del **judici i pensament crític** mitjançant la lectura, comparació i interpretació de les diferents concepcions del temps, el canvi, la transformació i la pervivència presents en les obres d'Ovidi i Horaci, així com de les principals temàtiques de la literatura llatina d'època d'August, com ara l'amor, l'oci, la recerca de la felicitat, els valors tradicionals i la relació entre l'individu i la societat. La reflexió sobre aquestes qüestions permet a l'alumnat formular interpretacions pròpies, argumentar-les a partir dels textos i valorar la vigència i la recepció dels temes clàssics.

3. 3. 3. Objectius i criteris d'avaluació

A continuació, es presenta la concreció dels objectius d'aprenentatge i els criteris d'avaluació adaptats a la proposta, definits en relació amb les competències específiques que es volen desenvolupar:

Taula 2: Taula-resum dels objectius d'aprenentatge i criteris d'avaluació

Objectius d'aprenentatge Què volem que aprengui l'alumnat i per a què? CAPACITAT + SABER + FINALITAT	Criteris d'avaluació Com sabem que ho han après? ACCIÓ + SABER + CONTEXT
1. Lectura i interpretació poètica: Llegir, interpretar i analitzar fragments de la poesia llatina d'època imperial, especialment de les <i>Metamorfosis</i> d'Ovidi i de les <i>Odes</i> i <i>Epodes</i> d'Horaci, principalment en traducció catalana i, puntualment, en llengua original, identificant-ne els principals temes, tòpics literaris i recursos expressius. (LL-CE 3 i LL-CE 1)	1.1. Dur a terme traduccions directes de fragments seleccionats de les <i>Metamorfosis</i> , identificant les estructures sintàctiques i el lèxic clau per a la comprensió del mite. 1.3. Revisar i esmenar les pròpies traduccions i les dels companys de manera autònoma durant les activitats del dossier, argumentant els canvis amb terminologia lingüística específica. 3.2 Identificar i explicar els temes i tòpics literaris (com el <i>carpe diem</i> o l' <i>aurea mediocritas</i>) en les <i>Odes</i> d'Horaci, valorant-los com a fonaments de la cultura occidental
2. Literatura i context històric: Reconèixer i explicar les relacions entre els textos literaris estudiats i el seu context històric, cultural i ideològic, especialment en el marc de la Roma d'August. (LL-CE 4)	4.3. Explicar la relació entre el projecte literari d'Ovidi i Horaci i el context polític i cultural de l'Imperi d'August, a partir de les activitats de contextualització del dossier.
3. Pervivència i tradició clàssica: Analitzar la pervivència de la tradició clàssica a través de la recepció dels mites ovidians i dels tòpics literaris horacians en manifestacions artístiques i culturals posteriors. (LL-CE 5)	5.1. Reconèixer i analitzar la pervivència dels mites ovidians en obres pictòriques i escultòriques posteriors, identificant els elements narratius que es mantenen o es transformen.

<p>4. Anàlisi i síntesi intertextual: Aplicar estratègies de lectura, interpretació i comentari literari per establir relacions entre textos i elaborar una interpretació argumentada sobre els temes del temps, el canvi, la transformació, la memòria i la pervivència.</p> <p>(LL-CE 3 i LL-CE 4)</p>	<p>3.1 Elaborar un comentari literari argumentat sobre el canvi i la pervivència, mobilitzant l'experiència pròpia per comprendre millor la condició humana.</p> <p>3.2 Comparar fragments d'Ovidi i Horaci mitjançant un enfocament intertextual, explicant les semblances i diferències en el tractament de tòpics literaris comuns.</p> <p>4.2 Dialogar i debatre en parelles sobre la vigència i l'evolució dels valors i temes de la literatura llatina (com la immortalitat de la poesia) en la nostra societat actual.</p> <p>4.3 Sintetitzar els coneixements adquirits sobre el llegat llatí en una activitat final de síntesi (dossier i comentari guiat), actuant amb rigor i responsabilitat en l'ús de la informació..</p>
--	---

3. 3. 4. Sabers

Tal com s'ha exposat a l'apartat dedicat al marc curricular (2.1), els sabers de la matèria de Llengua i Cultura Llatines s'organitzen en cinc blocs. En aquesta proposta s'hi treballen principalment sabers de quatre blocs temàtics: Educació literària, L'antiga Roma, Llegat i patrimoni i Traducció, adaptats als continguts i activitats específiques de la proposta.

Taula 3: Taula-resum dels sabers tractats, segons els blocs temàtics als quals pertanyen

	Saber	Matèria
1	Educació literària: <ul style="list-style-type: none">- Aprofundiment en l'anàlisi de la poesia llatina d'època imperial a partir de la lectura de fragments de les <i>Metamorfosis</i> d'Ovidi i d'una selecció d'<i>Odes</i> i <i>Epodes</i> d'Horaci, així com dels gèneres literaris que representen (poesia epicodidàctica, lírica i elegia): origen, cronologia, temes, tòpics literaris, característiques i principals obres i autors.- Argumentació i justificació de la influència i pervivència de la literatura llatina en la producció cultural europea a partir dels mites de les <i>Metamorfosis</i> i dels tòpics literaris presents en la poesia horaciana.- Foment de la lectura d'obres llatines traduïdes al català a partir dels fragments seleccionats de les <i>Metamorfosis</i> i de les <i>Odes</i> i <i>Epodes</i> d'Horaci.- Foment de l'interès de l'alumnat cap a la literatura com a font de plaer i de coneixement del món a partir de la lectura i interpretació de textos relacionats amb el temps, el canvi, la transformació, la memòria i la pervivència.	Llengua i Cultura Llatines II
2	L'antiga Roma: <ul style="list-style-type: none">- Aprofundiment en el coneixement del context històric, polític i cultural de l'època imperial i valoració del seu paper com a marc de producció de les obres d'Ovidi i Horaci, amb exemples procedents dels textos treballats a l'aula.- Interpretació de les creences, els valors i les formes de vida de la civilització romana presents en els mites i poemes estudiats des de la perspectiva sociocultural actual i amb una mirada crítica vers aquells aspectes que mereixen una reflexió.- Presa de consciència sobre l'aportació crucial de Roma a la cultura i al pensament de la societat occidental a partir de la pervivència dels mites clàssics i dels tòpics literaris estudiats.	
3	Llegat i patrimoni: <ul style="list-style-type: none">- Valoració de la importància dels conceptes de llegat, herència i patrimoni a partir de la transmissió de la literatura clàssica i de la seva recepció en manifestacions artístiques posteriors.	

	<ul style="list-style-type: none"> - Presa de consciència del valor per se de la transmissió textual de les obres d'Ovidi i Horaci com a patrimoni cultural i font de coneixement de la cultura clàssica. - Valoració de la important presència dels principals mites de les <i>Metamorfosis</i> en manifestacions literàries i artístiques i de la importància que aquests mites han tingut i segueixen tenint en la història de la cultura occidental. - Valoració de la continuïtat i influència de la tradició clàssica en obres pictòriques i escultòriques inspirades en els mites ovidians. 	
4	<p>Traducció: Unitats lingüístiques de la llengua llatina:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Interpretació i anàlisi de la sintaxi oracional present en fragments seleccionats de les <i>Metamorfosis</i> treballats en llengua original, en el context de comparació amb la llengua o llengües d'aprenentatge. <p>La traducció: tècniques, processos i eines</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valoració de la importància de l'anàlisi morfosintàctica com a eina al servei de la traducció i la comprensió dels fragments poètics seleccionats. - Identificació de les principals estratègies de traducció per aprofundir en el valor lingüístic i literari dels fragments de les <i>Metamorfosis</i> treballats en llengua original. - Aprenentatge i aplicació pràctica de les tècniques pròpies de la lectura comparada i del comentari de textos bilingües a partir dels poemes d'Horaci i dels fragments d'Ovidi seleccionats. - Comprensió i identificació dels recursos estilístics i dels principals tòpics literaris presents en la poesia d'Ovidi i Horaci i de la seva relació amb el contingut dels textos. - Lectura, traducció i interpretació de fragments llatins relacionats amb els eixos temàtics de la transformació, el pas del temps, la mort, la memòria i la pervivència. 	

3. 3. 5. Seqüenciació de les activitats

La proposta es desenvolupa al llarg de tretze sessions amb activitats estructurades en les quatre fases: activitats inicials, activitats de desenvolupament, activitats d'estructuració i activitats d'aplicació. Tota la seqüència es vertebrava al voltant de tres eixos temàtics presents tant en les *Metamorfosis* d'Ovidi com en les *Odes* d'Horaci: el pas del temps, el canvi o transformació i la pervivència. Paral·lelament, al llarg de la proposta, l'alumnat construeix progressivament un dossier de treball que recull els continguts, les activitats i les reflexions desenvolupades durant les diferents sessions i que culmina en una activitat final de síntesi (aplicació en un comentari guiat).

Cal destacar que, tot i que aquesta proposta s'ha dissenyat com una unitat integral, durant el període de pràctiques es van poder implementar de manera efectiva tres de les vuit activitats programades. Concretament, es va dur a terme el bloc final de l'activitat 3, amb la lectura de les metamorfosis d'Orfeu i Eurídice i Apol·lo i Jacint, i la revisió de la taula resum dels mites), l'activitat 5, sobre els tòpics literaris d'Horaci, i l'activitat 6, la prova de pervivència artística de les *Metamorfosis*, adaptant-me al ritme i l'abast a la planificació de la mentora i al calendari escolar del tercer trimestre.

ACTIVITATS INICIALS

Activitat 1. Introducció a l'eix temàtic: el temps, el canvi i la transformació

Aquesta activitat inicial té com a objectiu presentar l'eix temàtic a l'alumnat.

A partir d'una selecció a la pissarra digital de frases breus d'Ovidi i Horaci relacionades amb el pas del temps, el canvi, la transformació i la pervivència, l'alumnat realitza una primera lectura guiada i comenta les idees que hi apareixen. En la segona part de l'activitat, es recuperen coneixements previs sobre el context històric de l'època d'August, la figura de l'emperador August i el paper de la literatura dins del nou model cultural de l'Imperi.

Mitjançant un mapa conceptual incomplet que l'alumnat ha d'anar completant, es revisen també autors ja estudiats durant el curs, Virgili i Plaute, i es presenten Ovidi i Horaci dins d'aquest panorama literari. Aquest exercici és el primer del que serà el dossier de treball que s'anirà completant al llarg de tota la situació d'aprenentatge.

[\[Veure ANNEX 1: Activitat 1\]](#)

Objectiu	Agrupament	Avaluació	Duració
2 (Literatura i context històric)	Grup classe i treball individual	Diagnòstica i Formativa: Recollida de la fitxa per detectar nivell previ. Participació oral. Activitat sense nota del dossier de treball (LL-CE4, LL-CE5)	1 sessió (1a)

ACTIVITATS DE DESENVOLUPAMENT

Activitat 2. Ovidi i les *Metamorfosis*: vida, obra i projecte literari

L'activitat introdueix la figura d'Ovidi i les característiques generals de la seva producció literària. L'alumnat coneix els aspectes biogràfics més rellevants de l'autor, els gèneres literaris conreats i el context de composició de les *Metamorfosis*. L'explicació guiada de la docent es combina amb l'elaboració d'un esquema-guia al dossier de treball i activitats breus de comprensió. [\[Veure ANNEX 1: Activitat 2\]](#)

A continuació es treballa el pròleg de l'obra, que permet presentar el concepte de transformació com a principi estructurador del poema. També s'explica l'organització de l'obra i es presenten els mites seleccionats que després es llegiran i els grans temes que hi apareixen.

Objectius	Agrupament	Avaluació	Duració
2 (Literatura i context històric)	Grup classe i treball individual	Formativa i Sumativa: Preguntes orals, grau de participació i revisió de les activitats de vida i obra al Dossier . (LL-CE4, LL-CE5)	1 sessió (2a)

Activitat 3. Lectura i interpretació de mites seleccionats de les *Metamorfosis*

Al llarg de diverses sessions es desenvolupa el treball principal sobre les *Metamorfosis* d'Ovidi. La docent cadascun dels mites seleccionats i en contextualitza breument els personatges, els antecedents mítics i la trama principal.

La selecció de textos no ha estat establerta específicament per a aquesta proposta didàctica, sinó que correspon als fragments prescrits actualment per a les proves d'accés a la universitat (PAU) de Llengua i Cultura Llatines de Catalunya (Generalitat de Catalunya, 2024, p. 2). Aquesta circumstància permet integrar la proposta dins la programació ordinària de l'assignatura i vincular el treball de lectura literària amb la preparació de l'alumnat per a les proves externes de final d'etapa.

Els mites treballats són els següents:

1. Deucalió i Pirra (I, 313-415)
2. Dafne (I, 452-567)
3. Faetont (II, 1-400)
4. Actèon i Diana (III, 138-252)
5. Narcís (III, 339-510)
6. Píram i Tisbe (IV, 53-166)
7. Ceres i Prosèrpina (V, 341-571)
8. Aracne (VI, 1-145)
9. Ariadna i el Laberint (VIII, 152-182)
10. Dèdal i Ícar (VIII, 183-235)
11. Ifis i Iante (IX, 669-797)
12. Orfeu i Eurídice (X, 1-77)
13. Apol·lo i Jacint (X, 162-219)

Dels 13 mites treballats, dos es treballen amb fragments del text llatí adaptat, es llegeixen i es tradueixen amb el suport de la docent, mentre que la resta es treballen en traducció catalana. Els dos mites treballats amb el text llatí són el de Faetont (II, 1-400) i el de Ceres i Prosèrpina (V, 341-571). Aquesta tasca de traducció i anàlisi es realitza per parelles. Tot seguit, es fa una coavaluació: cada parella intercanvia el seu treball amb una altra. Per dur-ho a terme, els alumnes disposen d'una guia de coavaluació [[Veure ANNEX 5](#)], per saber sota quins indicadors avaluar els seus companys.

La lectura dels textos es combina amb explicacions orientades a facilitar-ne la comprensió i la interpretació dels principals elements narratius i simbòlics. En aquests casos, la lectura dels fragments es reparteix entre la professora i l'alumnat, alternant moments de lectura expressiva en veu alta amb espais de comentari i aclariment del text. D'aquesta manera, es promou no només la comprensió dels relats, sinó també el contacte directe amb la dimensió oral de la literatura i el desenvolupament de la competència lectora.

Com a activitat comuna de totes les sessions, l'alumnat completa progressivament una taula resum dels mites al dossier de treball, en la qual recull els personatges principals del mite, la seva genealogia, la transformació que s'hi produeix, les causes que la motiven i el desenllaç. Aquesta taula constitueix el principal instrument d'estructuració dels continguts d'Ovidi i servirà de base per a les activitats de síntesi posteriors.

[[Veure ANNEX 2](#)]

Objectius	Agrupament	Avaluació	Duració
1 (Lectura i interpretació poètica)	Grup classe, treball individual i per parelles	Sumativa: Rúbrica de lectura en veu alta i rúbrica del docent per a les traduccions, que van al Dossier de treball. Coavaluació entre parelles. Compleció de la taula resum al Dossier . (LL-CE1, LL-CE3, LL-CE5)	4 sessions (3a-7a)

Com s'ha mencionat a l'inici de l'apartat, Aquesta activitat es va posar en pràctica parcialment durant l'estada de pràctiques, centrant-se en la lectura en traducció dels dos últims mites del programa (Orfeu i Eurídice i Apol·lo i Jacint). Així mateix, es va dedicar una sessió sencera al repàs i correcció col·lectiva de la taula resum de mites treballats. Aquesta adaptació va ser clau per garantir que l'alumnat hagués consolidat els trets definitoris de cada transformació abans de realitzar la prova d'avaluació de l'activitat 6.

Activitat 4. Horaci: vida, obra i context literari

La sessió introdueix la figura d'Horaci i els principals trets de la seva producció poètica. A partir d'una explicació de la professora, l'alumnat coneix la seva relació amb el cercle de Mecenes, el seu paper dins del programa cultural augusteu i les característiques generals de les *Odes* i les *Epodes*. Aquesta contextualització permet situar els textos que es treballaran posteriorment i establir les primeres connexions amb els temes abordats per Ovidi.

Paral·lelament, com en el cas de la sessió introductòria a l'obra d'Ovidi, l'alumnat completa al dossier un esquema-guia sobre la vida de l'autor, els gèneres literaris que conrea i els principals temes presents en la seva obra. [\[Veure ANNEX 1: Activitat 4\]](#)

Objectius	Agrupament	Avaluació	Duració
2 (Literatura i context històric)	Grup classe i treball individual	Formativa i Sumativa: Similar a l'activitat 2. Observació de la participació i revisió de la compleció de les activitats al Dossier . (LL-CE4, LL-CE5)	1 sessió (8a)

Activitat 5. El temps, la fugacitat i la pervivència en la poesia d'Horaci

Aquesta activitat se centra en la lectura i el comentari d'una selecció de poemes d'Horaci dels *Carmina* i els *Epodes* que permeten aprofundir en alguns dels principals tòpics de la lírica llatina i en la reflexió horaciana sobre el temps, la cerca de la felicitat i la permanència. Els poemes es treballen principalment en traducció catalana, fet que permet

dedicar més temps a la interpretació literària dels textos. Tanmateix, en cada poema s'analitzen també en llengua original els versos on apareix formulat el tòpic literari corresponent, de manera que l'alumnat manté el contacte amb el text llatí i amb algunes de les expressions més representatives de la tradició literària clàssica. Les activitats se centren en la comprensió i interpretació dels poemes i en la identificació dels recursos literaris i idees principals.

La selecció dels poemes segueix una progressió temàtica deliberada que permet construir un recorregut coherent per algunes de les principals idees de la poesia horaciana. Els textos no es presenten com una simple successió de tòpics literaris, sinó com una reflexió gradual que parteix de la consciència del pas del temps i de la necessitat d'aprofitar el present, continua amb la recerca de la felicitat i de l'equilibri vital, afronta posteriorment la realitat inevitable de la mort i culmina amb la qüestió de la memòria i de la pervivència a través de la poesia.

Tòpics literaris treballats a la sessió:

- ***Carpe diem***: en primer lloc, es treballen les *Odes* I, 9 i I, 11, que introdueixen la reflexió sobre la fugacitat del temps i el tòpic del *carpe diem*.
- ***Beatus ille* i *Aurea mediocritas***: a continuació, l'*Epode* II i l'*Oda* II, 10 permeten presentar els ideals del *beatus ille* i de l'*aurea mediocritas*, relacionats amb la recerca de l'equilibri i de la felicitat.

La lectura i el comentari dels poemes vistos fins aquest moment es complementen amb explicacions de la docent sobre la influència de les filosofies epicúria i estoica en el pensament horacià, especialment pel que fa a la moderació, l'acceptació dels límits humans i la recerca d'una vida serena.

- **Inevitabilitat de la mort**: posteriorment, les *Odes* II, 14 i IV, 7 aprofundeixen en la inevitabilitat de la mort i en la condició efímera de l'existència humana, tot establint connexions amb altres tòpics de la tradició occidental, com el *tempus fugit*, el *memento mori* o l'expressió horaciana *pulvis et umbra sumus* de la pròpia *Oda* 7 del llibre IV.
- **Non omnis moriar**: finalment, les *Odes* III, 30 i IV, 8 permeten abordar la qüestió de la memòria i de la pervivència, així com la capacitat de la poesia de preservar el record dels individus més enllà dels límits imposats pel temps i la mort.

Objectius	Agrupament	Avaluació	Duració
1 (Lectura i interpretació poètica)	Individual i grup classe	Sumativa i Formativa: Rúbrica de lectura en veu alta. Valoració de la interpretació i l'anàlisi oral durant el debat. (LL-CE3, LL-CE4)	2 sessions (9a i 10a)

Durant la implementació a l'aula, aquesta activitat va durar dues sessions, que van consistir en la lectura i la interpretació col·lectiva, amb la meua guia, dels poemes seleccionats per treballar els tòpics literaris. També es va posar èmfasi en l'anàlisi temàtica i d'estructura dels propis poemes en el dossier de treball, durant la interpretació d'aquests.

[Veure ANNEX 1: Activitat 5]

ACTIVITATS D'ESTRUCTURACIÓ

Activitat 6. Les *Metamorfosis* i la seva pervivència artística

Aquesta activitat té una doble funció d'estructuració i d'avaluació dels continguts treballats durant les sessions dedicades a les *Metamorfosis*.

En una primera fase, es realitza una correcció conjunta de la taula resum dels mites que l'alumnat ha anat completant al llarg de les lectures. Aquesta posada en comú permet sistematitzar els mites treballats, repassar els personatges principals, les genealogies, les transformacions, les seves causes i el seu caràcter de càstig o salvació, alhora que garanteix que tot l'alumnat disposi d'un material correcte i complet per a les activitats posteriors, i es resolen dubtes sobre les lectures.

A continuació, hi ha una activitat avaluable individual basada en l'anàlisi de representacions artístiques inspirades en els mites estudiats. El que es demana és identificar els personatges representats, reconèixer els episodis mítics corresponents i establir relacions entre diferents mites a partir de temes, motius o estructures narratives compartides.

Les obres seleccionades procedeixen de diverses èpoques i estils artístics, fet que permet observar la recepció i la pervivència dels relats ovidians al llarg de la història de l'art. Les relacions o eixos temàtics que s'hi treballen no es limiten a la identificació dels mites, sinó que abasten aspectes com la intervenció de les divinitats en la vida humana, la transgressió dels límits imposats als mortals, els amors tràgics, la funció de la mirada, la

justícia divina, la destrucció i regeneració del món, el descens a l'Inframón o la tensió entre l'enginy humà i el poder dels déus.

L'alumnat disposa de la seva taula resum durant tota la prova, de manera que l'activitat no requereix la memorització dels continguts, sinó la seva comprensió i aplicació. D'aquesta manera, l'avaluació adopta un caràcter clarament competencial, ja que posa l'accent en la interpretació, la connexió entre coneixements i la transferència dels aprenentatges a nous contextos.

La taula següent recull les principals connexions que es treballaran a partir de l'anàlisi de les representacions artístiques seleccionades:

Taula 4: relacions entre els mites de les *Metamorfosis* treballats

Diapositiva	Mites representats	Relació
1	- Ariadna i Bacus - Ifis i Iante	Intervenció / salvació per part d'una divinitat (Bacus i Isis)
2	- Faetont - Dèdal i Ícar	Desobediència dels consells i avisos del pare
3	- Píram i Tisbe - Apol·lo i Jacint	Transformació del fruit/flor, canvi de color en senyal de dol, record de la sang vessada
4	- Apol·lo i Dafne - Prosèrpina i Plutó	Rapte/persecució d'una noia en contra de la seva voluntat
5	- Narcís - Acteó i Diana	Error de veure el que no s'ha de veure, la mirada
6	- Orfeu i Eurídice - Píram i Tisbe - Apol·lo i Jacint	Amors amb final tràgic per la mort d'un o dels dos
7	- Deucalió i Pirra - Faetont	Regeneració del món vs. destrucció i caos en el món
8	- Acteó i Diana - Aracne i Pal·las	Justícia divina, càstig exemplar de la divinitat, traspasar les normes humanes (però error vs. supèrbia, provocació)
9	- Orfeu i Eurídice - Prosèrpina i Plutó	L'Inframón + 3 d'aquests personatges poden entrar i sortir de l'Hades.
10	- Dèdal i Ícar - Aracne i Pal·las	Dèdal i Aracne tenen habilitats manuals humanes que usen per desafiar i traspasar els límits humans (enginy humà vs. poder diví)

Objectius	Agrupament	Avaluació	Duració
3 (Pervivència i tradició clàssica)	Individual	Sumativa: Prova d'avaluació competencial (identificació i relació de mites). Amb nota numèrica mitjançant rúbrica d'avaluació. (LL-CE5, LL-CE4)	1 sessió (11a)

Aquesta activitat es va realitzar íntegrament a les pràctiques, durant una sessió i mitja. La primera es va destinar a la prova competencial individual, on l'alumnat va poder aplicar

la seva taula de mites per identificar les obres d'art proposades. En la segona sessió, es va dur a terme la correcció grupal mitjançant la projecció de les diapositives, assenyalant els atributs i elements clau de cada mite, per la correcta identificació de cadascun d'ells, i es van extreure quines eren les possibles relacions entre els mites de cada diapositiva.

[[Veure ANNEX 3](#)]

Activitat 7: Ovidi i Horaci davant el temps. Activitat de comparació i síntesi

Aquesta activitat d'estructuració pretén integrar els aprenentatges realitzats fins al moment i establir connexions entre les dues obres i autors estudiats. A partir dels materials acumulats al dossier, l'alumnat elabora una síntesi comparativa sobre la concepció del temps, el canvi i la pervivència en Ovidi i Horaci. Organitzats per parelles, els alumnes completen una fitxa comparativa al dossier de treball a partir d'una selecció de fragments de les *Metamorfosis* d'Ovidi i de les *Odes* i *Epodes* d'Horaci treballades durant les sessions anteriors. També es recuperen alguns aspectes relacionats amb els ideals culturals de l'època d'August per reflexionar sobre les coincidències i diferències entre els dos autors. La tasca pretén consolidar la comprensió dels textos literaris i afavorir una lectura comparada de les obres estudiades.

L'activitat consisteix a relacionar diversos fragments dels dos autors a partir dels temes i motius que comparteixen. A partir de la lectura dels textos, els alumnes han d'identificar la idea comuna present en cada parella de fragments, formular-la de manera sintètica i explicar breument quines semblances i diferències observen en el tractament que en fan Ovidi i Horaci. Els temes treballats inclouen la mortalitat humana, la desmesura i els seus límits i la memòria i la possibilitat de pervivència més enllà de la mort.

[[Veure ANNEX 1: Activitat 7](#)]

Objectius	Agrupament	Avaluació	Duració
4 (Anàlisi i síntesi intertextual)	Per parelles	Sumativa: Avaluació de les fitxes de relació intertextual incloses al Dossier . (LL-CE3, LL-CE4, LL-CE1)	1 sessió (12a)

ACTIVITAT D'APLICACIÓ I SÍNTESI

Activitat 8. Activitat final: comentari guiat i tancament del dossier

Com a activitat final de la situació d'aprenentatge, l'alumnat realitza individualment el comentari guiat d'un text poètic no treballat prèviament: els versos finals de les *Metamorfosis* (XV, 871-79) i alguns versos de les *Tristia* sobre l'autobiografia de l'autor i la por a l'oblit. A partir d'una guia de comentari elaborada per la docent, ha d'identificar els principals temes presents al fragment, relacionar-los amb les lectures d'Ovidi i Horaci realitzades durant la seqüència didàctica i justificar les seves interpretacions mitjançant referències al text. Al final de la sessió, es fa una posada en comú de la interpretació que ha fet cada alumne/a dels dos fragments.

L'activitat pretén valorar la capacitat de transferir els coneixements adquirits a una situació nova de lectura i constitueix l'exercici final de síntesi i aplicació dels aprenentatges desenvolupats al llarg de la proposta.

[Veure ANNEX 1: Activitat 8]

Objectius	Agrupament	Avaluació	Duració
4 (Anàlisi i síntesi intertextual)	Individual	Sumativa i Integradora: Exercici final de comentari guiat. Lliurament i revisió final del Dossier de treball . (LL-CE3, LL-CE4, LL-CE5)	1 sessió (13a)

3. 3. 6. Instruments d'avaluació

Aquest apartat se centra a detallar les eines que permetran mesurar l'assoliment dels objectius d'aprenentatge i el desenvolupament de les competències seleccionades, ja mencionades a la seqüenciació de les activitats de la proposta. Seguint les bases teòriques de l'avaluació constructivista, que, segons Mauri, Coll i Onrubia (2007), concep l'avaluació no com un simple control de resultats, sinó com un procés de recollida de dades i reflexió que permet ajustar l'ajuda educativa a les necessitats de l'alumnat, es proposa un sistema que combina el seguiment del procés (avaluació formadora) amb la qualificació d'exercicis concrets (avaluació sumativa).

Per fer-ho, s'utilitzen els següents instruments:

- **Dossier de treball:** És l'eina central de recollida de dades. Inclou les activitats de context, les fitxes biogràfiques, la taula resum de mites i les activitats de

comparació. Permet avaluar l'autonomia i el rigor en el treball diari de l'alumnat. La rúbrica es divideix en dimensions que ponderen des de la compleció i organització fins a la capacitat de síntesi literària. [\[Veure ANNEX 4\]](#)

- **Rúbriques d'avaluació:**

- **Rúbrica de participació i comprensió lectora:** aquest instrument permet recollir dades sobre l'avaluació formativa i de procés, posant el focus en la dimensió social de l'aprenentatge literari. Està pensada per mesurar el grau d'implicació en les dinàmiques de l'aula que fomenten la construcció de sentit. S'estructura al voltant de quatre eixos: la participació en debats crítics, la comprensió interpretativa en les lectures compartides (pas del sentit literal a l'implícit), el treball col·laboratiu en parelles i la lectura expressiva en veu alta.

[\[Veure ANNEX 7\]](#)

- **Rúbrica del docent de traducció:** per valorar la precisió morfosintàctica i la correcció en el trasllat al català (Act. 3). [\[Veure ANNEX 6\]](#)
- **Guia de correcció de la prova competencial:** per avaluar la capacitat de reconèixer mites en l'art (Act. 6). [\[Veure ANNEX 3\]](#)

- **Coavaluació entre parelles:** s'utilitza en l'activitat de traducció per fomentar el judici crític i la responsabilitat compartida en la correcció d'errors. [\[Veure ANNEX 5\]](#)

Per al càlcul de la nota final de la unitat, s'estableixen els percentatges següents a les activitats amb avaluació sumativa:

Instrument / Activitat	Percentatge (%)	Competència
Dossier de Treball (Activitats 1, 2, 3, 4, 5, 7 i 8)	30%	LL-CE4, LL-CE5
Traducció de fragments de les <i>Metamorfosis</i> (Activitat 3)	25%	LL-CE1
Prova competencial: <i>Metamorfosis</i> i Art (Activitat 6)	20%	LL-CE5, LL-CE4
Lectura en veu alta i expressivitat (Activitats 3 i 5)	5%	LL-CE3
Participació activa i debats; comprensió lectura literària (1, 2, 3, 4, 5, 7)	20%	LL-CE3, LL-CE4

4. AVALUACIÓ DE LA PROPOSTA

L'avaluació d'aquesta proposta es planteja des d'una doble perspectiva. D'una banda, s'analitza la qualitat del disseny didàctic a partir d'algunes de les dimensions proposades per Mauri et al. (2007, p.6) per a l'avaluació dels processos d'innovació docent. De l'altra, es presenta una valoració de la implementació parcial de la situació d'aprenentatge durant el període de pràctiques, amb l'objectiu d'identificar-ne les fortaleeses, les limitacions i els possibles aspectes de millora.

4.1 Avaluació de la qualitat de la proposta didàctica

Seguint les dimensions de qualitat proposades per Mauri et al. (2007), la proposta presenta una grau alt de coherència interna, ja que els objectius d'aprenentatge, les competències específiques, els sabers, les activitats i els instruments d'avaluació s'articulen al voltant d'un mateix eix temàtic: el temps, el canvi, la transformació i la pervivència. La seqüenciació de les activitats respon a una progressió que va de l'activació de coneixements previs a l'aplicació autònoma dels aprenentatges.

Pel que fa a l'adequació metodològica, la proposta combina explicacions magistrals del docent, lectura guiada, treball individual, treball cooperatiu i activitats de caràcter competencial, fet que afavoreix la participació de l'alumnat i l'atenció a diferents formes d'aprenentatge. Alhora, incorpora materials diversos (textos literaris, traduccions, recursos visuals i obres d'art) que contribueixen a enriquir la comprensió dels continguts.

Finalment, la proposta presenta possibilitats de continuïtat i transferència, ja que moltes de les activitats dissenyades podrien adaptar-se a altres autors, gèneres o períodes de la literatura clàssica, mantenint l'enfocament competencial i interdisciplinari que la caracteritza.

4.2 Valoració de la implementació parcial de la proposta

La implementació parcial de la situació d'aprenentatge durant el període de pràctiques ha permès obtenir alguns indicadors sobre l'adequació didàctica i sobre la resposta de l'alumnat davant de les activitats proposades.

Com ja s'ha explicat en la descripció de la proposta, en concret, es van poder dur a terme una part de l'activitat de lectura i interpretació de dues de les *Metamorfosis* d'Ovidi, la

lectura i comentari dels poemes d'Horaci i els tòpics literaris, i l'activitat d'avaluació basada en la relació entre els mites ovidians i les seves representacions artístiques.

Les activitats de lectura van mostrar una bona implicació per part de l'alumnat i van confirmar la pertinència de treballar de manera explícita la lectura literària a l'aula. La lectura en veu alta dels textos va posar de manifest algunes dificultats relacionades tant amb la fluïdesa lectora com amb la comprensió immediata dels textos, aspectes que sovint passen desapercebuts en altres tipus d'activitats. Aquest fet reforça la necessitat de dedicar espais específics a la lectura compartida i guiada, especialment en una matèria com Llengua i Cultura Llatines, en què la interpretació dels textos constitueix un dels principals objectius d'aprenentatge.

En el cas dels poemes d'Horaci, vaig observar que l'alumnat necessitava un grau més elevat d'acompanyament per comprendre l'estructura i el significat dels poemes. A diferència de les *Metamorfosis*, llegides en traducció en prosa, els textos lírics presentaven dificultats específiques relacionades amb la concentració conceptual pròpia de la poesia i amb la manca d'hàbit lector d'aquest gènere. Tot i això, la resposta general va ser positiva i les discussions col·lectives van permetre construir interpretacions compartides dels textos.

L'activitat dedicada a la relació entre els mites de les *Metamorfosis* i les seves representacions artístiques va obtenir resultats especialment satisfactoris. El fet de disposar de la taula resum dels mites va permetre desplaçar l'atenció de la memorització cap a l'establiment de relacions i la interpretació de significats. Les respostes de l'alumnat van evidenciar diferents nivells de comprensió de les narracions i van permetre identificar amb claredat quins estudiants havien integrat millor els continguts treballats. Igualment, es va observar un alt grau de concentració durant la realització de la tasca, probablement perquè requeria una reflexió personal i l'aplicació dels coneixements adquirits a situacions noves. Aquesta activitat va posar de manifest el potencial de les propostes competencials per avaluar la comprensió real dels continguts més enllà de la seva simple reproducció memorística.

5. PROPOSTES DE CONTINUÏTAT I MILLORA

L'experiència de la implementació parcial de la proposta ha permès identificar alguns aspectes susceptibles de millora. En primer lloc, seria convenient ampliar lleugerament el temps destinat al treball dels poemes d'Horaci. Tot i que la planificació inicial preveia dues sessions per a aquesta part, la pràctica va mostrar que l'alumnat requeria més temps per familiaritzar-se amb la lectura poètica i per comprendre progressivament l'estructura i el sentit dels textos. Aquesta ampliació no implicaria necessàriament modificar els objectius de la proposta, sinó flexibilitzar-ne la temporització.

En segon lloc, l'activitat de relació entre els mites i les obres artístiques podria desenvolupar-se en un format menys vinculat a l'avaluació qualificadora. La necessitat d'adaptar la intervenció a la programació del centre va fer que l'activitat s'apliqués com una prova individual avaluable. Tot i que aquesta decisió va permetre obtenir evidències clares d'aprenentatge, és possible que la preocupació per la qualificació condicionés parcialment la participació de l'alumnat. En futures implementacions es podria explorar un format més obert, cooperatiu o orientat a la discussió interpretativa.

Finalment, una aplicació completa de la situació d'aprenentatge permetria valorar amb més precisió l'impacte de les activitats finals de síntesi i del comentari literari guiat, així com la capacitat de l'alumnat per establir relacions entre Ovidi i Horaci a partir dels grans eixos temàtics de la proposta: el temps, la transformació, la memòria i la pervivència.

6. CONCLUSIONS

Tal com s'ha exposat a la introducció, aquest treball neix de l'interès per reflexionar sobre el paper que pot tenir la literatura llatina en l'educació secundària actual i, més concretament, sobre les possibilitats didàctiques que ofereixen les obres d'Ovidi i Horaci en el marc de l'assignatura de Llengua i Cultura Llatines de 2n de batxillerat.

Arribats al final del treball, convé recuperar els objectius establerts a l'apartat 1.2 per valorar fins a quin punt han pogut ser assolits. Tot i que la situació d'aprenentatge només s'ha pogut implementar de manera parcial durant el període de pràctiques, aquesta experiència ha proporcionat indicis suficients per reflexionar tant sobre la validesa dels plantejaments inicials com sobre les potencialitats i limitacions de la proposta.

El primer dels objectius, dissenyar una situació d'aprenentatge de Llengua i Cultura Llatines per a 2n de batxillerat centrada en la poesia llatina d'Ovidi i Horaci, es considera assolit amb l'elaboració de la proposta didàctica presentada. Més enllà d'aquest objectiu de caràcter estructural, però, les conclusions se centren especialment en la valoració dels objectius relacionats amb el contingut i l'enfocament de la proposta.

En primer lloc, aquest treball ha permès reflexionar sobre les possibilitats que ofereix la lectura literària dins l'ensenyament de les llengües clàssiques. La proposta situa la lectura dels textos al centre del procés d'aprenentatge i reivindica la necessitat de dedicar temps a la lectura guiada. La implementació parcial de les activitats durant les pràctiques ha confirmat la pertinència d'aquest plantejament, especialment en un context en què les dificultats de comprensió lectora i de lectura en veu alta són cada vegada més evidents.

En segon lloc, la proposta ha estat concebuda amb la voluntat de contribuir al desenvolupament de la competència literària de l'alumnat, a través de l'anàlisi de la veu poètica, dels tòpics literaris i de les diferents perspectives que ofereixen Ovidi i Horaci sobre qüestions com el temps, la transformació, la memòria o la mort. Això ha permès entendre la literatura llatina no només com un conjunt de continguts històrics, sinó també com una eina per interpretar experiències i preocupacions humanes que continuen sent rellevants. L'eix temàtic escollit ha contribuït a dotar de coherència el conjunt de la proposta i a establir relacions significatives entre obres i autors diferents.

D'altra banda, la proposta ha volgut reivindicar el paper de la traducció i de la lectura comparada com a eines fonamentals per a l'ensenyament de la literatura llatina. Sense

renunciar al contacte amb el text original quan aquest resulta pertinent, l'ús de traduccions ha permès posar l'accent en la comprensió, la interpretació i la reflexió literària, i aprofundir en una aproximació als textos que prioritza el seu valor cultural i humanístic.

Finalment, un altre dels aspectes centrals del treball ha estat la voluntat de mostrar la vigència de la tradició clàssica i la seva capacitat de continuar generant significats en contextos culturals molt diferents dels que la van veure néixer. Les activitats relacionades amb la recepció artística dels mites ovidians i amb la pervivència dels temes de què parlen els tòpics literaris horacians evidencien que el món clàssic continua formant part del nostre imaginari cultural.

7. BIBLIOGRAFIA

- Ballester, J., & Ibarra, N. (2008). Literatura comparada y educación: una aproximación crítica. *Lenguaje y Textos*, (28), 11–18.
- Cabanillas, C. (s. f.). *Banco de textos: Metamorfosis de Ovidio*. IES Fuente de la Peña. https://www.iesfuente.com/departamentos/latin2/profesor/banco_txt.htm
- Carbonell i Manils, J. (2011). Literatura latina y competencia literaria. *Methodos: Revista de didáctica del estudis clàssics*, (0), pp. 1-12.
- Colomer, T. (1997a). La didáctica de la literatura. A AAVV, *La educación lingüística y literaria en la etapa secundaria*. Horsori.
- Colomer, T. (2001). La enseñanza de la literatura como construcción de sentido. *Lectura y vida*, (1), 6-23.
- Generalitat de Catalunya. (2022, 22 de setembre). Decret 171/2022, de 20 de setembre, d'ordenació de l'ensenyament del batxillerat. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, (8757), 1–171.
- Generalitat de Catalunya. (2024). *PAU 2026: Orientacions per a l'examen de Llengua i Cultura Llatines*. Canal Universitats.
- Larrosa, J. (1996). *La experiencia de la lectura: Estudios sobre literatura y formación*. Laertes.
- Lillo Redonet, F. (2013). Enseñar literatura latina en la ESO y el Bachillerato: reflexiones y sugerencias prácticas. *Thamyris*, (4), pp. 63-80.
- LOMLOE (3/2020) «Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación», *Boletín Oficial*.
- Mauri, T., Coll, C., & Onrubia, J. (2007). La evaluación de la calidad de los procesos de innovación docente universitaria: una perspectiva constructivista. *Red U. Revista de Docencia Universitaria*, (1), 1-14.
- Mut Arbós, J. (2017). En torno a la didáctica de las lenguas clásicas: qué, cómo y para qué. Dins *Estudios Clásicos*, 151, p. 157-178.

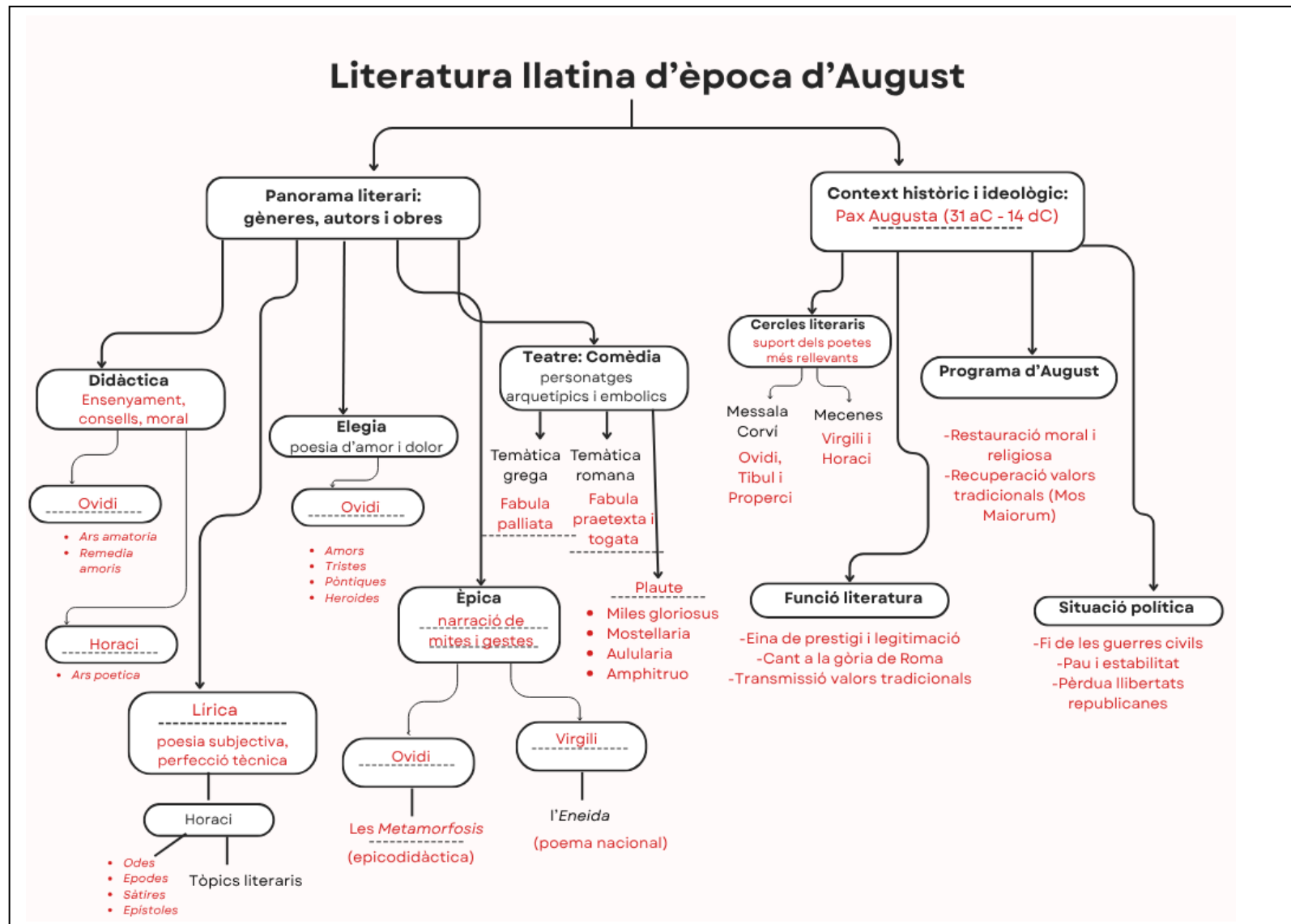
Obres llatines en traducció (català i castellà)

- Horaci Flac, Q. (2004). *Epodes* (J. Carbonell, Trad.). La Magrana.
- Horaci Flac, Q. (2020). *Odes* (J. Juan Castelló, Trad.). Adesiara.
- Ovidi Nasó, P. (1994). *Les Metamorfosis* (F. Aguilera, Trad.). La Magrana.
- Ovidio Nasó, P. (1992). *Tristes* (J. González Vázquez, Trad.). Gredos.
- Ovidi Nasó, P. (2004). *Metamorfosis* (C. Álvarez i R. M. Iglesias, Trads.). Cátedra.

ANNEXOS

ANNEX 1: Dossier de treball

Activitat 1: Mapa conceptual del context cultural i històric de l'època d'August – En vermell, els conceptes que han d'omplir els alumnes.

Activitat 2: Vida i obra d'Ovidi

Activitat 2: OVIDI

Després de l'explicació a classe, utilitza aquesta fitxa per sintetitzar la trajectòria d'un autor que va passar de l'èxit total a l'alta societat romana al trist aïllament a les ribes del mar Negre. Completa els següents exercicis per demostrar que has entès el seu projecte literari i vital.

1. Completa la fitxa biogràfica de l'autor a partir de l'explicació de classe:

- Nom complet:
- Dates i lloc de naixement:
- Classe social:
- Cercle literari:
- Lloc i data de l'exili:
- Motiu de l'exili (segons l'autor):

2. Respon les preguntes curtes sobre els esdeveniments vitals d'Ovidi i les característiques generals de la seva obra.

Quina va ser la reacció d'August davant l'obra *Art d'estimar* i per què?

Per què les *Metamorfosis* es consideren una "èpica de les emocions"?

Explica breument com canvia el to de la seva poesia durant l'exili:

3. Ordena cronològicament els fets més importants de la seva trajectòria personal i literària.

- () Publicació de les *Metamorfosis* i enviament a l'exili.
- () Estadades a Atenes, Àsia Menor i Sicília per completar la seva formació.
- () Mort a Tomis sense haver obtingut el perdó imperial.
- () Abandó de la carrera judicial per dedicar-se plenament a la poesia.

4. Classifica les seves obres identificant a quina etapa de la seva vida pertanyen (joventut, maduresa o exili) i el seu gènere.

• <i>Amors / Heroides</i>	❖ Poesia didàctica eròtica
• <i>Art d'estimar / Remeis d'amor</i>	❖ Elegia de l'exili
• <i>Metamorfosis</i>	❖ Elegia amorosa de joventut
• <i>Tristes / Pòntiques</i>	❖ Èpica didàctica mitològica de maduresa

Activitat 3: Fitxa de traducció de dos *Metamorfosis* d'Ovidi

(Textos llatins i vocabulari extrets dels materials adaptats pel professor Carlos Cabanillas, del departament de llatí de l'IES Fuente de la Peña (Jaén).

Activitat 3

A continuació, trobaràs dos fragments de les *Metamorfosis* en llatí. Analitza i tradueix els dos passatges amb l'ajuda del diccionari, i completa la teva taula resum de mites amb les dades que n'extreguis. Fixa't en el vocabulari dona't i les notes a peu de pàgina.

Faetont: "La intervenció de Júpiter"

Faetont, fill del déu Sol (Hèlios/Apol·lo), ha demanat al seu pare el permís per conduir el carro solar durant un dia per provar la seva estirp divina. Malgrat els avisos del seu pare, el jove perd el control dels cavalls i s'apropa massa a la Terra, provocant incendis devastadors i posant en perill l'ordre de l'univers.

sed neque, quas¹ posset terris inducere, nubes

tunc habuit nec, quos² caelo dimitteret, imbres:

intonat et dextra libratum fulmen ab aure

misit in aurigam pariterque animaque rotisque

expulit³ et saevis compescuit ignibus ignes.

Consternantur equi et saltu in contraria facto⁴

colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt.

(Liber II, 309-315)

VOCABULARI:

abrumpe, is, ere, rupi, ruptum: trencar, estripar
compesco, is, ere, pescui: retenir, reprimir, refrenar
consterno, as, are: consternar, espantar; enfurismar
dimitto, is, ere, misi, misum: deixar caure
eripio, is, ere, ere, ripui, reptum: arrancar, arrabassar, treure
expello, is, ere, puli, pulsum: expulsar, rebutjar
imber, bris, (m): pluja
induco, is, ere, duxi, ductum: portar, conduir
intono, -as, -are, ...: tronar.
iugum, i, (n): jou
libro, -as, -are, -avi, -atum: balancejar, equilibrar.
lorum, i, (n): corretja, corda; brida, regnes, fuet
nubes, is, (f): núvol; eixam; fosc, nit, tristesa
pariter: [adv.] igualment, de la mateixa manera
saeuus, a, um: cruel, enfurismat, rabiós
salvatge.

¹ Pronom relatiu, el seu conseqüent (no antecedent) és *nubes*; l'ordre és "...*nubes quas terris inducere posset tunc habuit*..."

² Pronom relatiu, el seu conseqüent (no antecedent) *imbres*; l'ordre és "...*imbres quos caelo dimitteret*..."

³ Té el mateix CD l'oració anterior.

⁴ L'ordre és "...*salu in contraria facto*..."

Plutó rapta Prosèrpina

Plutó, el déu de l'Inframón, ha sortit a la superfície i, ferit per una fletxa de Cupido, s'ha enamorat perdudament de Prosèrpina, filla de Ceres, mentre aquesta col·lecta flors. Plutó la rapta i fuig veloçment amb el seu carro cap al seu regne subterrani. La nimfa Cíane intenta detenir-lo bloquejant-li el pas, però Plutó, enfurismat, colpeja la terra amb el seu ceptre.

Raptor agit currus et nomine quemque vocando⁵

exhortatur equos, quorum per colla iubasque

excudit obscura tinctas ferrugine habenas.

(Liber V, 402-404)

Dixit et in partes diversas brachia tendens

obstitit. Haud ultra tenuit Saturnius iram

terribilesque hortatus equos in gurgitis ima

contortum valido sceptrum regale lacerto

condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit

et pronos currus medio⁶ cratere recepit.

(Liber V, 419-424)

VOCABULARI

condo, is, ere, didi, ditum: enterrar, sepultar;
ocultar
contorqueo, es, ere, torsi, tortum: llançar,
disparar
crater, crateris, (m): cràtera (vas)
diuersus, a, um: oposat
excutio, is, ere, cussi, cussum: sacsejar, agitar.
ferrugo, inis, (f): rovellat
gurgis, itis, (m): abisme
habena, ae: correa, látigo; [pl.] regnes, brides
hortor, aris, ari: animar, exhortar, incitar
ico, is, ere, ici, ictum: ferir
imus, a, um: profund, la part més profunda de
obsis, is, ere, obstiti, -: oposar-se, resistir.
pronus, a, um: inclinat/da
regalis, e: reial, regi
sceptrum, i, (n): ceptre, tron
Tartara, orum, (neutre plural): Tàrtar
tendo, is, ere, tetendi, tensum: tensar, estendre
estirar.
teneo, es, ere, ui, tentum: tenir, contenir,
subjectar.
tingo, is, ere, tinxi, tinctum: mullar, tenyir
ualidus, a, um: robust, fort; poderós, a.
ultra: [adv.] més lluny

⁵ cridant (o «tot cridant»), CCM. Del verb *voco*. Tradueix-lo com una acció que passa al mateix temps que el verb principal *exhortatur*.

⁶ Traduir per: *centre de la cràtera*

Activitat 4: HORACI

A partir de la informació treballada, reconstrueix la vida d'aquest fill d'un llibert que va arribar a ser el poeta preferit d'August i Mecenes. Fixa't bé en com la seva filosofia de vida impregna cadascuna de les seves obres.

- 1. Completa les dades fonamentals de la vida del poeta segons la informació donada a classe.**

Nom complet:

Dates i lloc de naixement:

Origen social:

Formació intel·lectual (ciutats):

Protector i cercle literari:

Filosofia de vida (influències):

- 2. Ordena cronològicament els fets clau de la vida d'Horaci.**

- () Participació en la batalla de Filipos en el bàndol republicà.
- () Virgili li presenta Mecenes, qui esdevindrà el seu gran protector.
- () Publicació dels tres primers llibres de les *Odes*.
- () Naixement a Venúcia en una família humil (fill d'un llibert).
- () Retirada a la finca del camp sabí regalada per Mecenes.

- 3. Relaciona les obres principals d'Horaci amb el seu gènere literari corresponent:**

• <i>Odes</i>	❖ Poemes iàmbics que marquen la transició cap a la lírica.
• <i>Epodes</i>	❖ Crítica irònica i burla amable dels vicis de la societat.
• <i>Sàtires</i>	❖ Cartes de contingut filosòfic i teoria literària
• <i>Epístoles</i>	❖ Poesia lírica de temàtica variada (amor, filosofia, patriotisme).

4. Preguntes de redacció i reflexió: respon de manera argumentada a les següents preguntes basant-te en els tòpics i la filosofia de l'autor.

Aurea mediocritas: per què Horaci defensa que la felicitat es troba en el "terme mitjà" i en el rebuig dels excessos? Com es relaciona això amb la seva vida senzilla al camp?

Carpe diem: per què Horaci ens convida a "gaudir del present"? És una invitació al plaer desenfrenat o a una consciència serena de la condició efímera de l'ésser humà?

Activitat 5: Tòpics literaris d'Horaci (selecció de poemes i tòpics literaris per l'alumnat)

TÒPICS LITERARIS – HORACI

Odes i Epodes

Llibre I, Oda 9

¿No veus com el Soracte dreça el seu cim
esclatant pel tou de neu, i com als boscos
ja els costa suportar la càrrega feixuga, i com el gel
punyent detura el curs dels rius?

Dissipa el fred renovant tot sovint pròdigament
la llenya de la llar i amb força generositat
aboca de l'àmfora sabina el vi
que hi has guardat, Taliarc, durant quatre anys.

Permet que els déus s'ocupin de la resta. Tan aviat
com ells han fet minvar els vents que combatien
contra la mar tempestuosa, ja no trontollen
els xiprers ni els vells freixes.

**Allò que potser demà s'esdevindrà no t'ho preguntis,
i cadascun dels dies que la fortuna et donarà apunta'l
com a guany.** No desatenguis, jove com ets,
els plaers de l'amor, i encara menys les danses,

mentre, en la flor de l'edat, es manté lluny de tu
la canície morosa. Ara és el Camp de Mart
i les seves placetes allò que has de cercar, i els discrets
xiuxiuejos a una hora convinguda, cap al tard;

ara també aquella rialla que arrenca d'un apartat
racó, plaent perquè delata la noia que s'hi amaga;
ara la penyora sostreta del seu braç
o del seu dit sense trobar-hi gaire resistència.

Llibre I, Oda 11

No et preguntis, justament tu (il·lícit és saber-ho), quina fi ens han assignat
els déus a tu, Leucònoe, i a mi, i no consultis tampoc els càlculs babilònics.

Que millor és suportar allò que vindrà, sigui el que sigui,

tant si ens ha atorgat Júpiter hiverns nombrosos com si el darrer és aquest
que ara extenua la mar Tirrena en lluita contra les poroses penyes:
tingues seny, vés barrejant els vins i, essent el d'una vida un temps tan limitat,
retalla una esperança a llarg termini. Mentre parlem, se'ns haurà escapolit, envejosa,
una singlada: **frueix d'aquest instant sense confiar gaire en el dia de demà.**

(...) Dum loquimur, fugerit invida
aetas: **carpe diem**, quam minimum credula postero.

Epode II

«**Benaurat el que**, lluny dels tràfecs,
com l'home d'antigues generacions,
llaure els camps paterns amb els seus bous,
sense els lligams de cap préstec, (...)»

Per això, marida els pollancres que es drecen alts
amb els sarments ja crescuts dels ceps,
o contempla errants en una vall reclosa
els seus ramats de bous i vaques (...)»

**Ara li abelleix de jeure sota una vella alzina,
ara sobre una tofa d'herba;
corren profundes, mentrestant, les aigües riu avall,
en els boscos gemeguen els ocells
i en les deus murmureja l'aigua de les fonts:
tot convida a fer una becaina. (...)**

¿**Qui amb això no s'oblida de les penes,**
de les cuites que l'amor comporta?
I si a més una dona honorable, per la seva part,
tira endavant la casa i els dolços fills,
i com una sabina o com l'esposa d'un àpul resolut,
cremada pel sol,
basteix amb llenya seca el foc sagrat
quan l'espòs és a punt d'arribar, cansat, (...) »

En haver dit això, Alfi l'usurer
(a punt d'esdevenir un camperoll!)
va recuperar tots els préstecs per les idus
i per les calendes ja cerca on col·locar-los.

'Beatus ille qui procul negotiis,
ut prisca gens mortalium,
paterna rura bubus exercet suis
solutus omni faenore

Llibre II, Oda 10

Viuràs amb menys sotrac, Licini, si no sempre
fas proa a mar obert, però també si no t'acostes
en excés a la riba traïdora per l'horror que et provoca
la tempesta que tems.

Aquell que es complau en l'**àuria equidistància**
viu protegit de la vergonya que causa
un sostre en ruïnes, allunyat també de l'enveja
que suscita un palau.

Més sovint passa que els vents sacsegen els pins
més alts, amb més soroll s'ensorren
les torres més esveltes, i és als cims de les muntanyes
on solen caure els llamps.

**Un esperit ben preparat espera un canvi
de sort en els moments adversos, i el tem
en els propicis.** Si és Júpiter qui ens porta novament
els odiats hiverns, és ell mateix

qui fa que s'esvaeixin. No perquè vagi malament avui,
en el futur ha de ser així: de tant en tant desperta
amb la cítara la musa silenciosa, que no només
sap tesar l'arc Apol·lo.

**Mostra't en les dificultats enèrgic
i decidit, i al mateix temps tingues prou seny
per plegar veles quan vegis que les infla
una aura massa favorable.**

**Auream quisquis
mediocritatem
diligat, tutus caret obsoleti
sordibus tecti, caret invidenda
sobrius aula.**

Llibre II, Oda 14

Ai, Pòstum, Pòstum, **fugissers**
se'ns esmunyen els anys, i la teva pietat no imposarà
cap mena de retard a les arrugues ni a la vellesa
imminent ni a la mort, mai vençuda.

No, amic meu, per bé que cada dia que passa
aplaquis l'incommovable Plutó
amb tres-cents toros, ell que té reclosos
el trimembre Gerion i Tici a la sinistra

llacuna a través de la qual, inevitablement,
tots aquells que ens nodrim dels dons de la terra
haurem de navegar, tant és que siguem reis
o colons miserables.

En va aconseguirem alliberar-nos del sanguinari Mart
o de l'onatge rompent de l'Adriàtic roncadors;
en va, tardor rere tardor, ens guardarem
de l'austre, poc saludable per als nostres cossos:

caldrà que anem a contemplar l'errant Còcit i el seu
lànguid corrent, que causa espant, i el llinatge
maleït de Danaos, i Sisif, l'eòlida,
condemnat a un turment sense fi;

caldrà deixar aquest món, i la casa, i l'esposa
estimada, i d'aquests arbres que conrees
cap ni un, llevat dels xiprers malastrucs,
no anirà al més enllà amb tu, senyor efimer.

Algú més digne heretarà i beurà els cècubs
que tu havies guardat sota cent claus i espargarà
arrogantment al paviment un vi més exquisit
que l'emprat als àpats dels pontífexs.

Llibre IV, Oda 7

S'han dissipat les neus i als prats rebrota l'herba
i el fullatge a l'arbrat;
la terra muda el seu aspecte, i als rius, que han aturat
la revinguda, ja no els inquieta sortir de mare.
Una Gràcia, juntament amb les nimfes i amb les seves
dues germanes, gosa dirigir nua la dansa.

Que no posis la teva esperança en la immortalitat
t'ho aconsella l'any i l'hora que ens arrabassa el dia nutrici:

els freds minven amb el buf dels zèfirs, la primavera
és foragitada per l'estiu, que al seu torn morirà tan aviat
com la tardor, carregada de fruits, haurà dipositat
la seva ofrena; i aviat retorna apressat l'hivern inert.
Però ràpidament les llunes, renovant-se, compensen
els estralls del cel. I nosaltres, quan ens hem enfonsat
al mateix lloc que el pare Eneas, que l'opulent Tul·lus
i Ancus, **som només pols i ombra.**

¿Qui sap si els déus del cel afegiran les hores
del dia de demà al total de les viscudes avui?

Només allò que t'hauràs regalat a tu mateix amb ànim
amigable eludirà les mans àvides del teu hereu.
Quan t'hauràs apagat una sola vegada i Minos
haurà dictaminat sobre tu el seu veredict irreversible,
no et tornarà a la vida, Torquat, ni la noblesa,
ni tampoc l'eloqüència, ni ho farà la teva integritat.
Perquè ni tan sols Diana allibera de les tenebres
infernals el cast Hipòlit,
ni Teseu arriba a ser prou poderós per trencar
les cadenes letees a Piritous, el seu estimat.

Llibre III, Oda 30

Acabo un monument més durador que el bronze,
més alt que els reials tùmuls de les piràmides,
que mai no podran abatre ni la pluja corrosiva
ni l'aquiló desfermat ni tampoc la inacabable
successió dels anys ni el pas fugisser del temps.
No moriré del tot, i bona part de mi se sostraurà
a Libitina: dia rere dia, **amb l'elogi de la posteritat,**
aniré creixent i renovant-me, mentre el pontífex,
seguit en silenci d'una verge, pugi al Capitoli.
De mi diran, pels llocs on ressona l'Àufid impetuós
i pels pobles agrests on regnà Daunus, àvid d'aigua,
que, partint del no-res, **vaig aconseguir,**
el primer, traslladar el vers eòlic als tons itàlics.
Disculpa'm aquest excés d'orgull, que s'ha acrescut
gràcies al teu suport, i digna't cenyir-me
els cabells, Melpòmene, amb el llorer de Delfos.

Exegi monumentum aere perennius

Non omnis moriar multaue pars mei
vitabit Libitinam

Llibre IV, Oda 8

De bon grat donaria, Censori, pàteres
i preuats bronzes als estimats companys, (...)
Però no tinc aquesta sort, ni tampoc el teu patrimoni
ni els teus gustos anhelan exquisideses com aquestes.
Tu gaudeixes de la poesia. **De versos, sí que te'n puc donar, i explicar-te també quin és el seu valor.**
Ni els marbres, gravats amb inscripcions públiques,
que tornen l'alè vital més enllà de la mort
als grans generals, ni l'apressada fuga
d'Anníbal i els seus exabruptes llançats enrere,
ni l'incendi de la impia Cartago no reflecteixen
amb tanta claredat la glòria d'aquell que retornà
de l'Àfrica que havia conquerit dotat amb un cognom
de glòria com ho fan les muses calabreses,
i si els llibres callen les teves gestes, per molt bones
que siguin, cap guany no te'n tocarà. ¿Què seria
per a nosaltres el fill d'Ília i Mart si el silenci, envejós,
mantingués ocults els mèrits de Ròmul?
A Èac, arrabassant-lo del corrent de l'Estix, per la seva
virtut, benvolença i eloqüència, **els poetes el consagren**
en les seves illes Afortunades, perquè ells poden fer-ho.
Si un home és digne de lloança, la musa és qui impedeix
que mori, la musa li dona la felicitat al cel. (...)

Activitat 7: Comparació Ovidi - Horaci

Aquesta activitat planteja una comparació intertextual entre fragments de les *Metamorfosis* d'Ovidi i les *Odes* d'Horaci centrada en tres eixos temàtics universals: els límits humans (*hybris*), la inevitabilitat de la mort i la pervivència a través de la memòria. L'objectiu és que l'alumnat identifiqui el nucli temàtic compartit i n'analitzi les coincidències i divergències en el tractament literari de cada autor per comprendre el diàleg poètic de l'època.

Activitat 7:

En parelles, analitzareu les següents parelles de fragments de les *Metamorfosis* i les *Odes* o *Epodes*. L'objectiu és identificar, dels temes treballats, el tema universal que comparteixen i explicar com cada autor el tracta des de la seva perspectiva particular.

- 1. Identifiqueu el tema o idea que comparteixen.**
- 2. Poseu un títol o etiqueta breu a aquest tema.**
- 3. Expliqueu breument en què coincideixen i en què es diferencien les dues visions.**

*(...) Aquell que es complau en l'àuria equidistància
viu protegit de la vergonya que causa
un sostre en ruïnes, allunyat també de l'enveja
que suscita un palau.
Més sovint passa que els vents sacsegen els pins
més alts, amb més soroll s'ensorren
les torres més esveltes, i és als cims de les muntanyes
on solen caure els llamps. (...)
(Oda 10, Llibre II)*

*(...) Tot just havia acabat de parlar quan el jove demana conduir el carro del
seu pare i el dret a menar durant un dia els cavalls de peus alats.
El pare va penedir-se del seu jurament; va sacsejar repetides vegades el seu
cap il·lustre i va dir: «La teva resposta ha deixat clar que he parlat amb
imprudència. Tant de bo em fos lícit negar-me a concedir el que he promès.
The de confessar, fill, que aquesta és l'única cosa que et negaria. El que si
m'és lícit és fer-te canviar d'idea. El que vols és molt perillós; demanes massa,
Faetont; no és una tasca adequada a les teves forces ni als teus pocs anys; el
teu destí és mortal i el que desitges no és propi d'un mortal. (...)
(Faetont, *Metamorfosis*)*

*No, amic meu, per bé que cada dia que passa
aplaquis l'incommovable Plutó
amb tres-cents toros, ell que té reclosos
el trimembre Gerion i Tici a la sinistra
llacuna a través de la qual, inevitablement,
tots aquells que ens nodrim dels dons de la terra
haurem de navegar, tant és que siguem reis
o colons miserables.*

(Oda 14, Llibre II)

(...) Ella també, quan arribi a l'edat madura i hagi viscut un nombre d'anys just, se sotmetrà a les vostres lleis; no demano un present, sinó un préstec. I si el destí em nega aquesta gràcia per a la meua esposa, estic decidit a refusar-me a tornar; alegreu-vos de la mort de tots dos».

Mentre cantava així i s'acompanyava tocant les cordes de la lira, les ànimes sense sang ploraven. Tàntal no tractava d'agafar l'aigua fugitiva, la roda d'Íxion s'havia aturat, les aus no arrencaven el fetge, les nétes de Belos havien deixat descansar les àmfores i tu, Sísif, t'havies assegut damunt la teua roca.¹¹ Diu la tradició que aleshores, per primer cop, les llàgrimes van humitejar les galtes de les Eumènides, subjugades pel cant; ni l'esposa del rei, ni el déu que regna en les profunditats poden negar-se a les súpliques i criden Euridice.(...)

(Orfeu i Euridice, Metamorfosis)

*Acabo un monument més durador que el bronze,
més alt que els reials túmuls de les piràmides,
que mai no podran abatre ni la pluja corrosiva
ni l'aquiló desfermat ni tampoc la inacabable
successió dels anys ni el pas fugisser del temps.
No moriré del tot, i bona part de mi se sostraurà
a Libitina: dia rere dia, amb l'elogi de la posteritat,
aniré creixent i renovant-me, (...)*

(Oda 30, Llibre III)

Febos, tanmateix, continua estimant-la; posa la mà dreta en el tronc i sent com batega encara el seu cor sota la nova escorça; estreny amb els seus braços les branques com si fossin membres i omple la fusta de besos; la fusta, però, refusa els petons. El déu li digué: «Ja que no pots ésser la meua esposa, seràs, no ho dubtis, el meu arbre; ornaràs per sempre, llorer, els meus cabells, la meua lira, el meu buirac; acompanyaràs els cabdills romans quan veus alegres cantin el seu triomf i el Capitoli sigui testimoni de les llargues desfildes. També tu et dreçaràs, com a guardiana fidelíssima davant les portes d'August i protegiràs la corona d'alzina situada enmig;¹² igual que el meu cap es conserva sempre jove i els meus cabells no són mai tallats, rep també tu l'honor de tenir un fullatge perenne».

(Dafne, Metamorfosis)

Activitat 8: Comentari guiat de fragments d'Ovidi

Activitat 8

Fins ara hem vist com Ovidi i Horaci reflexionaven sobre el canvi i la pervivència des de la plenitud de Roma. Però, què passa quan la realitat del poeta canvia dràsticament? En aquest exercici final, posarem en diàleg tres fragments clau de la vida d'Ovidi: el moment en què conclou la seva gran obra i els seus planys des de l'exili.

Elabora un comentari de text argumentat (unes 175 paraules) on analitzis els textos i els posis en relació amb els eixos temàtics i els autors estudiats al llarg de les activitats.

1. *Y ya he completado la obra, que ni la cólera de Júpiter
ni el fuego ni el hierro ni el voraz tiempo podrá
destruir. Que cuando quiera aquel día, que no tiene
ningún derecho a no ser sobre este cuerpo, ponga fin al
transcurso de mi insegura vida: sin embargo, en la mejor
parte de mí será llevado eterno por encima de los
elevados astros, y mi nombre será imborrable y, por
donde se extiende el poderío romano sobre las domeñadas
tierras, será leído por la boca del pueblo, y a lo
largo de todos los siglos, gracias a la fama, si algo de verdad
tienen los vaticinios de los poetas, viviré.*
(Llibre XV, epíleg, *Metamorfosis*)

2. *Tu (cosa rara) me has dado en vida un nombre ilustre,
que la fama suele dar después de la muerte. Ni la envidia,
que suele denigrar todo lo contemporáneo, ha mordido ninguna
de mis obras con su inicuo diente. Pues, aunque
nuestra época ha producido grandes poetas, la fama no
fue maligna con mi ingenio, y, a pesar de que yo pongo
a muchos por delante de mí, no soy considerado inferior
a ellos y soy muy leído en todo el mundo. Y si los presagios de los
vates tienen algo de verdad, desde el momento en que muera no
seré, tierra, tuyo en adelante. Sea que yo haya obtenido este
renombre por tu favor o por mi poesía, es de justicia, amable lector,
que te dé las gracias.*
(*Tristia*, IV, 10, vv. 121-132)

3. *Héme aquí: aunque me veo privado de la patria, de vosotros y de mi casa y me han arrebatado todo lo que se me pudo quitar, yo mismo me acompaño, sin embargo, y disfruto con mi propio talento: el César no pudo tener ningún derecho sobre él. Cualquiera podrá quitarme ésta vida a golpe de cruel espada, pero, sin embargo, después de muerto mi fama sobrevivirá y se me leeáa mientras la marcial Roma, victoriosa, contemple desde sus colinas todo el orbe sometido.*

(*Tristia*, III, 7, vv 45-53)

Abans de redactar el comentari, segueix aquests passos per comprendre bé cada text:

1. Qui parla? Des d'on parla (Roma o l'exili)? A qui s'adreça (al lector, a la Musa o a si mateix)?
2. Quina és l'emoció predominant? (Seguretat, por, orgull, tristesa...). Subratlla dues paraules o expressions que defineixin aquest to.
3. Busca i encercla en el text llatí (o la traducció) paraules relacionades amb el temps, la mort, la fama o la posteritat.

Preguntes per a la reflexió:

Aquestes preguntes t'ajudaran a trobar els arguments per al teu comentari:

- **Fragment 1 (*Metamorfosis* XV):** Fixa't en les imatges que fa servir Ovidi al final de la seva obra. Què creu el poeta que passarà amb la seva paraula quan ell ja no hi sigui?.
- **Fragment 2 (*Tristes* IV, 10):** En aquest fragment autobiogràfic, Ovidi parla de la seva fama. Què el sorprèn de la seva situació actual respecte a la seva obra?
- **Fragment 3 (*Tristes* III, 7):** Analitza el contrast que estableix el poeta entre les coses que es poden perdre o destruir i les que romanen. Quines són aquestes "coses que romanen"?

Instruccions per al comentari dels poemes:

En el teu comentari, has de recollir:

- Temes principals: Quines són les preocupacions o reflexions centrals d'Ovidi en aquests textos?
- Relació amb la unitat: Connecta aquestes idees amb altres textos o autors (com Horaci) que hàgim treballat durant el trimestre.
- Interpretació personal: Quina conclusió treus sobre el paper de la poesia en la vida d'Ovidi a partir d'aquests fragments?

ANNEX 2: Taula-resum dels mites de les *Metamorfosis* treballats

Taula resum dels mites de les *Metamorfosis* d'Ovidi

Personatges	Causa	Transformació	Desenllaç
			Mor devorat pels seus gossos
		Devastació de la Terra, alteració de l'ordre natural	
	Destrucció de la humanitat pel diluvi (càstig de Júpiter)		
Píram i Tisbe (dos joves babilonis)			
		La seva corona és transformada en constel·lació pel déu Bacus	
			Salvada per Peneu, però perd la forma humana per evitar Apol·lo

	Arrogància (predicció de l'endeví Tirèsies)		
Ceres (deessa de l'agricultura) Prosèrpina Plutó (déu de l'Inframón)			
	Supèrbia, desafiament a la deessa		
			Intervenció divina de la deessa Isis, que fa realitat les seves pregàries, i es compleix la transformació
	Accident (competició de llançament de disc)		
		Mor per segona vegada (canvi d'estat, ara definitiu)	
Dèdal i Ícar			

ANNEX 3: Activitat avaluable Les *Metamorfosis* i l'Art – Diapositives de la prova amb els mites que s'hi mostren

1

Tiziano, 1523

J. W. Bauer, 1703

Ariadna i Bacus - Ifis i la seva mare davant d'Isis

2

Vas ceràmica figura vermella, 430 dC

Mosaïc Villa Imperiale, Pompeia, s.I dC

Faetont caient del carro – Dèdal i Ícar després de caure al mar

3

Nesselthaler, 1795

Valentin de Boulogne, 1622

Píram i Tisbe (després que ella mori) – Apol·lo i Jacint (després de l'accident)

4

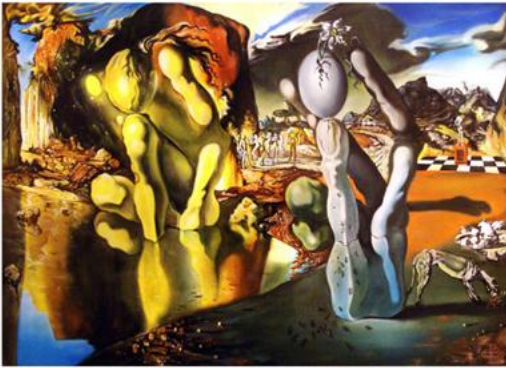
Sarcòfag romà de marbre, 210 dC

Mosaïc romà, s.II-III dC (Àsia Menor)

Plutó rapta Prosèrpina – Dafne, perseguida per Apol·lo, es converteix en llorer

5

Salvador Dalí, 1937

Giuseppe Cesari, 1603

Narcís es mira a si mateix – Acteó convertint-se en cérvol

6

Carl Goos, 1830

Francois Alfred Delobbe, 1875

Nicolas-René Jollain, 1769

Amors fatals: Orfeu i Eurídice, Píram i Tisbe i Apol·lo i Jacint

7

Peter Paul Rubens, 1637

Hendrick Goltzius, 1590

Deucalió i Pirra i la regeneració dels món – Faetont sembla el caos i destrueix la terra

8

Vas figura ceràmica vermella, 470 aC

Peter Paul Rubens, 1637

Acteó és menjat pels seus gossos – La venjança de Pal·las contra Aracne

9

Peter Paul Rubens, 1638

Orfeu s'emporta Eurídice, amb el permís de Plutó i Prosèrpina

10

Orazio Riminaldi, 1625

Herman Posthumus, 1543

La tècnica de Dèdal i el teler d'Aracne

Mostra de la prova que va fer un alumne:

22/4/2026

LES METAMORFOSIS EN L'ART: RELACIONS ENTRE MITES

Entre els dos mites hi ha una gran relació degut a la importància de la intervenció divina per al desenvolupament de les dues històries de manera benèvola (Per a Ariadna a l'illa i per a Ifis abans del compromís).

Diapositiva	Identifica els mites representats	Dedueix i explica la relació entre aquests mites
1	Ariadna i el laberint / Ifis i ante	En els dos mites trobem una importància de l'eternitat. En el primer cas, en referència a l'antropomorfisme, trobem una relació entre el personatge i el laberint, tot i diferenciar-los i el personatge passa a ser cançó de gènere voluntariament.
2	Faetont i Eliar / Dèdal i Icar	En els dos mites citats anteriorment trobem una relació degut a la presència d'un element volador, portat per una persona jove (el carro i les ares de cera).
3	Pirau i Tisbe / Jacint	En ambdós mites trobem la mort accidental d'un personatge degut a interferències d'un altre. En el primer cas, Pirau mor pensant que el llac havia matat Tisbe, mentre que en el segon, Jacint mor per culpa d'Apol·lo.
4	Faetont i Eliar / Apol·lo i Dafne	La relació entre els dos mites és la persecució, ja que està present en els dos casos. En primer lloc, Júpiter ha de perseguir i fulminar amb un llamp a Faetont per evitar més desgràcies, mentre que en el segon, Apol·lo persegueix Dafne fins que es torna un llorer.
5	Narcís / Acteó i Diana	En els dos casos destaca l'importància de l'aigua. En el primer cas és qui revela la verdadera identitat a Narcís, mentre que en el segon és qui condemna a Acteó.
6	1. Orfeu i Euridice 2. Narcís Narcís 3. Jacint	La relació entre els mites és la mort d'un personatge anteriorment per culpa de l'altre i la seva transformació en un element natural. En primer lloc, Euridice mor per culpa d'Orfeu i es torna de pedra. En segon lloc, Narcís mor pel seu alt ego i es torna flor, i Jacint mor per Apol·lo i es torna planta de Jacint.

7	Deucalió i Pirra / Faetont i Elias	En els dos casos trobem la destrucció de la terra per llinatges divins divins, ja sigui voluntària o involuntàriament.
8	Acteó i Diana / Aracne	En els dos mites trobem un exemple de venjança d'una deessa, executades les dos per elles mateixes (Diana convertir Acteó en corral i el maten els seus gossos).
9	Orfeu i Euridice / Proserpina i Plutó	En aquesta imatge hi trobem dos mites relacionats, ja que Orfeu demana a Plutó emportar-se Euridice i ell accepta per la compassió de Proserpina, que estava en el seu període de l'any amb el déu.
10	Dèdal i Ícar / Aracne.	En els dos mites destaca l'element artesanal, ja que els personatges mostren una gran habilitat pel·l'ofici.

Guia de correcció de l'activitat:

10 diapositives. **Criteris generals per diapositiva (màxim 1 punt):**

- **Identificació (0,5p):** 0,5p si s'identifiquen els dos mites; 0,25p si només se n'identifica un de correcte.
- **Relació (0,5p):** 0,5p si la relació és completa (requereix haver identificat els dos mites); 0,25p si la relació és parcialment correcta o si la identificació ha estat parcial (0,25p).

Diapositiva	Mites representats	Relació
1	- Ariadna i Bacus - Ifis i Iante	Intervenció / salvació per part d'una divinitat (Bacus i Isis)
2	- Faetont - Dèdal i Ícar	Desobediència dels consells i avisos del pare
3	- Píram i Tisbe - Apol·lo i Jacint	Transformació del fruit/flor, canvi de color en senyal de dol, record de la sang vessada
4	- Apol·lo i Dafne - Prosèrpina i Plutó	Rapte/persecució d'una noia en contra de la seva voluntat
5	- Narcís - Acteó i Diana	Error de veure el que no s'ha de veure, la mirada
6	- Orfeu i Eurídice - Píram i Tisbe - Apol·lo i Jacint	Amors amb final tràgic per la mort d'un o dels dos
7	- Deucalió i Pirra - Faetont	Regeneració del món vs. destrucció i caos en el món
8	- Acteó i Diana - Aracne i Pal·las	Justícia divina, càstig exemplar de la divinitat, traspasar les normes humanes (però error vs. supèrbia, provocació)
9	- Orfeu i Eurídice - Prosèrpina i Plutó	L'Inframón + 3 d'aquests personatges poden entrar i sortir de l'Hades.
10	- Dèdal i Ícar - Aracne i Pal·las	Dèdal i Aracne tenen habilitats manuals humanes que usen per desafiar i traspasar els límits humans (enginy humà vs. poder diví)

ANNEX 4: Avaluació del dossier de treball (30% de la nota total. Nota sobre 20p.)

Activitats / indicadors	Excel·lent (100%)	Bé (75%)	Millorable (50%)	No assolit (25%-0%)	Punts obtinguts
Compleció i organització (1,5 pts)	El dossier inclou les 8 activitats completes, estructurades i lliurades en termini 1,5	Inclou totes les activitats, tot i que algun apartat secundari és incomplet. 1,13	Falten més de dues activitats o la presentació és desordenada. 0,75	El dossier està molt incomplet o no s'ha lliurat. 0,38	
Act. 1: Context August (0,5 pts)	Mapa conceptual omplert amb precisió total, identificant correctament conceptes 0,5	Mapa complet però amb alguna imprecisió menor 0,38	Mapa incomplet o amb confusions entre els gèneres literaris. 0,25	No realitza l'activitat o les dades no tenen coherència històrica. 0,13	
Act. 2: Ovidi (vida i obra) (1,5 pts)	Fitxa biogràfica completa i reflexió complexa sobre el canvi de to de la poesia a l'exili 1,5	Identifica bé dades i obres, però la reflexió sobre l'exili és poc argumentada. 1,13	Error en l'ordenació cronològica o confusions en les etapes vitals. 0,75	No identifica el projecte vital de l'autor ni les seves obres. 0,38	
Act. 3a: Traducció (Llatí) (4 pts) <i>(s'extreu la nota de la rúbrica de traducció)</i>	4	3	2	1	
Act. 3b: Lectura <i>Metamorfosis</i> i Taula resum (2 pts)	Taula de 13 mites completa i correcta: genealogies, transformacions i causes ben definides 2	Taula completa però amb algun error en els antecedents o el desenllaç d'algun mite. 1,5	Falten diversos mites o les descripcions de les causes són molt vagues. 1	Taula molt incompleta; no identifica el procés de transformació. 0,5	

Act. 4: Horaci (vida i obra) (1,5 pts)	Fitxa biogràfica completa; reflexió excel·lent sobre els temes dels poemes i la influència filosòfica en l'obra 1,5	Identifica dades i gèneres correctament, però la reflexió filosòfica és superficial. 1,13	Dificultat per relacionar la vida de l'autor amb el seu pensament. 0,75	Exercici incomplet o errors greus en la identificació de gèneres. 0,38	
Act. 5: Tòpics horacians (2 pts)	Identifica i analitza tòpics en el text llatí i traducció, i comprèn la relació entre els temes i la progressió temàtica. 2	Identifica els tòpics principals seguint les guies, però l'anàlisi és simple. 1,5	Dificultats per localitzar els temes principals o confusions conceptuals. 1	No és capaç d'identificar el nucli temàtic dels poemes. 0,5	
Act. 7: Comparació intertextual (3,5 pts)	Identifica de forma autònoma el nucli temàtic compartit i realitza una comparació exhaustiva 3,5	Identifica el tema compartit correctament, però la comparació és descriptiva. 2,63	Comparacions superficials o descripció dels textos sense diàleg real. 1,75	No estableix cap vincle temàtic entre Ovidi i Horaci. 0,88	
Act. 8: Comentari literari final (3,5 pts)	Elabora una interpretació personal crítica, ben fonamentada i seguint les guies 3,5	Comentari correcte que respon a les guies però amb poca profunditat argumentativa. 2,63	Redacció explicativa però no relaciona conceptes; no sintetitza l'evolució del to del poeta. 1,75	No elabora el comentari o aquest no té coherència ni base textual. 0,88	
Puntuació total del dossier					/20

ANNEX 5: Rúbrica de coavaluació (activitat 3)

Utilitzeu la **Guia de coavaluació** per identificar què han resolt millor els companys i on podrien millorar. Marqueu amb llapis els errors o aspectes a millorar en el text.

Criteri de revisió (Què hem de mirar?)	Valoració (Molt bé/ Bé/ Millorable/ No assolit)	Comentari: Què falta o com es pot millorar? Què és el que millor han fet?
Morfologia: han identificat correctament la categoria gramatical de les paraules, els casos, i les formes dels verbs?		
Funcions i concordança: el cas es correspon amb la funció (ex: Acusatiu = CD) i els adjectius concorden amb el nom.		
Sintaxi i nexes: s'han delimitat correctament les oracions i s'ha identificat el valor dels connectors i relatius.		
Traducció: la traducció explica el que realment passa al mite? S'entén bé? La tria del lèxic és adequada?		
Traducció: el text final és una traducció fluida i entenedora, i no té faltes d'ortografia?		

ANNEX 6: Rúbrica de correcció per les dues traduccions (activitat 3)

TEXT EN LLATÍ (14 punts)			
Indicador	Descripció i criteri de puntuació	Puntuació	Punts obtinguts
Morfologia nominal	Identificació correcta de la declinació, cas, gènere i nombre de substantius i adjectius clau. 0 errors: 3 1-2 errors: 2 3-4: 1 + de 4: 0	3	
Morfologia verbal	Identificació de conjugació, temps, mode, persona i veu 0 errors: 3 1-2 errors: 2 3: 1 + de 3: 0	3	
Concordança i funcions de cas	Aplicació de la concordança (S-V / N-Adj) i assignació de la funció sintàctica segons el cas. 0 errors: 3 1-2 errors: 2 3-4: 1 + de 4: 0	3	
Sintaxi de l'Oració i Nexes	Delimitació d'oracions (principals/subordinades) i identificació correcta de nexes i connectors: 3-4 correctes: 3 2: 1,5 1: 1 Cap: 0	3	
Morfosintaxi Pronominal	Identificació del tipus de pronom (relatiu, anafòric, demostratiu, etc.) i, especialment, del seu antecedent i cas. 0 errors: 2 1 error: 1 +1 error: 0	2	
		TOTAL	

TRADUCCIÓ AL CATALÀ (6 punts)			
Indicador	Descripció i criteri de puntuació	Puntuació	Punts obtinguts
Fidelitat semàntica	Traducció fidel al contingut del text llatí: Fidelitat completa: 2 1-2 errors: 1,5	2	

	3-4 errors: 1 Distorsions greus: 0		
Sintaxi i estructura del català	Reflecteix les funcions dels sintagmes: Correcte: 2 Alguns desajustos: 1,5 Força desestructurat: 1 Incorrecte: 0	2	
Ortografia i puntuació del català	Ortografia i puntuació adequades: 0-1 errors: 2 2-3 errors: 1,5 >3 errors: 1 o 0	2	
		TOTAL	

ANNEX 7: Rúbrica de participació i comprensió lectora (25% de la nota final)

Indicador	Excel·lent (100%)	Bé (75%)	Millorable (50%)	No assolit (25%-0%)	Punts obtinguts
Participació en debats i diàleg (3,5 pts)	Intervé sovint aportant reflexions crítiques i opinions fonamentades que enriqueixen el debat sobre els temes i valors de les lectures. 3,5	Participa de forma regular i respon de manera adequada a les preguntes plantejades durant la sessió. 2,63	Participa poc i es limita a respostes breus o només quan se li demana directament. 1,75	Mostra desinterès o no intervé mai en les posades en comú. 0,88	
Comprensió (Lectura amb construcció de sentit) (3,5 pts)	Dedueix tòpics i sentits implícits de manera autònoma, connectant el text amb la seva realitat. Demostra una comprensió excel·lent del text. 3,5	Identifica el nucli temàtic i els tòpics literaris principals seguint les guies de la docent. Demostra una comprensió correcta del text. 2,63	Té dificultats per anar més enllà del sentit literal de la lectura (símbols o metàfores) 1,75	No comprèn el sentit global de les lectures literàries. 0,88	
Treball col·laboratiu (Parelles) (2)	Col·labora activament en la construcció compartida de significat i en la coavaluació amb rigor. 2	Treballa bé en parella i contribueix a la realització de les tasques (traducció i comparació) 1,5	Delega la major part de la feina en el company o no s'implica en la discussió interpretativa. 1	Dificulta la dinàmica de treball en parella o no s'integra en el grup. 0,5	
Lectura en veu alta (1) <i>En la nota final, puntuat amb un 5% del total.</i>	Llegeix amb fluïdesa i expressivitat, respectant la mètrica/puntuació i transmetent el to del poema. 1	Llegeix amb correcció i claredat, tot i que amb pocs matisos expressius o alguna vacil·lació. 0,75	Llegeix de forma poc fluida, amb dificultats per mantenir el ritme i el to adequat. 0,5	Té dificultats greus per llegir el text en veu alta de forma entenedora. 0,25	
Puntuació total					/10

